

انجیل

اعظم پستی

سارے حق مصنف دے کول نہیں

ایک ہزار

الکتاب پریس لاہور

منظور انور تلمیذ خورشید رقم

اسلم کمال

مارچ ۱۹۷۴ء

ادارہ فروغِ حمد نعت کا چھوٹا پورہ لاہور

مکتبہ حامد بیہ گنج بخش روڈ لاہور

پہل وار

چھاپن والے

لکھن والے

سرورق

چھپن داسال

چھپوان والے

ویکین والے

مل

مڈھ دی گل

اعظم چشتی ہو رمی پاکستان دے سنے پر ونے نعت خواں نہیں پر شاعری دا
 وڈا ڈوسہنگا تے کوہِ اشوق رکھ دے نیس ایس لئی اوہ نعتاں دے لفظاں اندر چھپے ہوئے
 مفہوماں نوں سمجھن والے نیس۔ اوہناں دی نعت خوانی مِج ایسے لئی اک انوکھا تے
 اچر ج دروہوندا لے تے عقیدت اوہناں دے لہجے وچوں چونڈی جا پدی اے
 میں جدوں دی اوہناں دی زبانی کوئی نعت سُندا ساں مینوں شک پندیا سی جے ایہہ
 نعت خوان وچوں اک شاعر وی اے، تے ایہہ نعت خوانی دے نال نال نعت گوئی وی
 کردا ہو دے گا۔ فیر اوہناں دی اُردو نعتاں دے محسوس تیرِ اعظم دے نال نال چھپیاں
 میرے اس شبے دی تصدیق ہو گئی۔

کچھ دن پہلاں مینوں ایہہ معلوم کر کے بڑی خوشی ہوئی جے اوہ پنجابی وچ دی شعر
 کہندے نے، اوہناں دا پنجابی کلام میری نظر چوں گُذریا تاں مینوں محسوس ہو گیا جے
 اعظم چشتی نے پنجابی شاعری دی اک بروایتی فارم ”دوہڑے“ وچ شعر کہن دے باوجود
 موضوع تے مفہوم دے لحاظ نال ایشیادی شاعری دی اک پرانی روایت نوں وڈے
 حوصلے تے کامیابی نال توڑن دی کوشش کیتی اے۔ پرانے شاعر مجاز دی راہوں
 حقیقت تک اپر دے سن۔ اعظم چشتی حقیقت دی راہوں مجاز تک پہنچے نیس پچھلے
 زمانیاں وچ لوکی زندگی دیاں حقیقتاں تے آرنائشاں ولوں گھبرا کے ندے سن

تاں اوہناں نوں ماورائیت وچ پناہ ملدی سی، اعظم چشتی ایس پناہ گاہ وچوں نکل
 کے جیندی جاگدی زندگی دل آ رہے نہیں ایہہ وڈے حوصلے دا کم اے۔ ایہے
 کتاب دے شروع دی شاعری وچ اعظم چشتی پنجابی دے قدیمی شاعران دی اس
 لڑی دے اک موتی جا پدے نیں جس نے پنجابی زبان نوں تازہ دیاں دویاں دویاں بنائیاں
 تے چڑھائیاں وچ وی زندہ رکھیا، ایہناں وچوں جتے لوکی صوفی سن تے شاعری وچ
 تصوف دے آن مال جیٹری خوبصورتی ددھی اوہ ایہہ سی جے انسان دی دویاں دے
 گیت گاتے جان لگے۔ تصوف نے لوکاں دے دماغان تے ماورائیت دیاں فاضل
 پھیلان دا جہاں دی کم کیتا ہونے مینوں تصوف دی شاعری اوس ویلے دوی
 پیاری لگدی اے جس ویلے اوہ خدائی نوں انسان تے صدقے کر دیندی اے
 پر تصوف دی شاعری دے ایس پاسے دل گھٹ شاعران نے توجہ دتی
 تے اوہ دنیا دی بے ثباتی انسانی زندگی دے بے معنی پن، اتے انساناں دے
 عظمتاں تے شائناں حاصل کرن لئی نت نویں پتیرے آزمان دی مذمت دے
 حصار بھگے کے بہہ گئے ایسے رواج اوہ عشق دی برتری ثابت کرن لئی عقلوں تے زانیان
 دی دی مذمت کر جانے سن حالانکہ عقلوں کو را انسان عشق دی نہیں کر سکدا
 پرانی پنجابی تے اردو تے فارسی صوفی شاعری وچ عقل نوں عشق دے مقابلے وچ
 مارا لگا جاندا رہیا اے تے شروع شروع وچ اعظم چشتی دی ایہہ
 کہندے رہے نیں۔

۱۔ فہم ادراک دے وچ حیرت اتے حیرت وچ حیرانی
 سوچاں آپ پیاں وچ سوچاں اتے ہر تبریر دیوانی

فکراں دی پرواز نہ اونھے وچ عقلان سرگردانی

اعظم آسانی وچ مشکل اتے وچ مشکل آسانی

میں اعظم چشتی دی ایہہ شروع دی پنجابی شاعری پڑھ رہیاں تان حسین
ہونداں کہ انسان اپنے آلے دوالے دلوں کس طراں اکھاں میٹ سکدا اے جس
زمانے وچ ایہہ شاعر زندہ اے اس دے کجھ اپنے تقاضے تے اپنے مطالبے نہیں۔
چاہے انسان صوفی دی ہو دے تان اوہ ایہہ گل کس طراں جھل سکدا اے کہ ایہہ انسان
ایہہ پانی دا اکُ عید لکھاں میل دُور چن تے جا اُتریا اے تے جُن ہو لکھاں میل دُور دے
سیاریاں ول اس یقین نال تک رہیا اے جے اج نہیں تے گل اونھے دی جا پڑے
گاتے اوس دی کائنات دا اور جھوڑو ٹھنڈن دی پیاس کدی نہیں بجھے گی ایہہ
انسانی عقل دے کارنامے نہیں تے عقل دے ایہناں کمالاں دا اعتراف کرن لئی
عشق توں چھڈنا نئیں میندا بلکہ عقل ای آج دے لوکاں نوں کائنات دی کُرید تے
کھوج لئی عشق تے لگن سکھاندی اے۔ اعظم چشتی دی شاعری دے تیوراں توں میں اندازہ
کر لیا سی جے اگے چل کے ایہہ شاعر عقل تے عشق دے درمیان دوستی پیہہ اکر لے گا
تے اوس نوں تپہ اے جے عقل عشقے باجوں بے عقل اے۔ تے عشق عشقے باجوں را
جھلپ اے۔

اعظم چشتی دے پنجابی کلام دے مطالعے دے دوران میں اگے دو حیاتاں
مینوں ایس طراں دے مصرعے تے شعر نظر آن لگ پئے۔

ع عشق دی منزل طے نہیں ہونی کہے دیہہ در دے باجوں
ع اعظم جے سچ اکھ سناواں مینوں بیتھر مارن لوکی

ۛ اعظم میں خود کعبہ اپناں میں کئے سیس فواداں
 ۛ دھپ سورج نوں دکھری ناپیں ایوں پایوای فرق دھکا
 ۛ کے خزانے داد وازہ نہیں کھلاہمت باجوں
 ۛ جس نوں رب وڈیا ناہوے اوہداحت وچ دل لائے
 ۛ صاحب ہمت چیر سمنہ جھٹ لگے جاکنے
 ۛ صاحب ہمت ٹٹ کمنل کرکین اسے تنائے
 لیسَ بَدِشَن سنا کے سانوں رب نے یہہ سمجھایا
 بخشش دے قابل نہ ہوئیں جے توں خلق دے کم نہ آیا
 وچ سمندر ڈیاں باجوں کوئی موتی نہیں لیا
 اعظم جگ وچ وڈا رتبہ جس پایا مے پایا
 ۛ بندیاں نال بھلا کیہہ رشتہ ایہناں تادیاں بے خیر دا
 ۛ جہل اندھ غیضب گمراہی اک بربر تے دیرانی
 علم ہدایت طلعت رحمت اک سد بہار جوانی
 علموں باجھہ توقیر نہ حاصل نہ حاصل دید رہانی
 اعظم علم دی دوست باجوں ہر شخص کنگال زبانی

ایہ عقل تے عشق دی صلح صفاتی ہوں دے ثبوت نہیں تے ایسے لئی مینوں
 امید اے جے اعظم چشتی دی شاعری وچ جذبے تے حقیقت دا وڈا لاپ ہو رہیا
 میری سمجھ دے مطابق عشق اصل وچ اوہ ربط تے آہنگ اے جیہڑا کاشتا
 توں لے کے انساناں دے دِلان تک چھایا ہو یا اے بس اتنا سا فرق اے

جے میں عشق تے عقل دے درمیان جدائیں بچھداتے دوواں نوں اک دوجے لئی
 ناگزیر سمجھدا ہاں مبینوں خوشی اے جے اعظم چشتی د'عشق دی سُبّا بھجا عشق نہیں ،
 جو ان تے باغیرت تے توانا عشق اے۔ اوہناں دے عشق نوں ایہہ توانا عقل نوں
 ٹھوکر مار کے نہیں بھجی شاعر عقل نوں جدوں وی ٹھوکر مارے گا، دھڑکیوں اُپا ہوسکے
 ہواواں دج گھل مل جاوے گا تے ایس طراں دے دوہڑے نہیں کہہ سکے گا۔

کے دے رتنے تاج حکومت کے حکم چلاوَن سکھیا

کے دے سر دستارِ امانت کے علم پڑھاوَن سکھیا

کے نے پہنیا فست و اچولا کے زہد کھاوَن سکھیا

اعظم دیکھت رساڈا اساں یار منادَن سکھیا

عشقیہ شاعری دا ایہہ لہجہ آدمی نوں جیونا سکھاند اے۔

اعظم چشتی ہواں نے اپنے جنہاں دوہڑیاں دج اخلاقی درس دتے نہیں (تے)

ایہہ درس وی واعظ بن کے نہیں بلکہ شاعر بن کے دتے نہیں) اوہ سدا سہاگن دوہڑے

نیں۔ جتہنک ایہہ دُنیا قائم اے تے ایس تے انسان و سدا اے ایس طراں دے

دوہڑے زندگی دی اندھیری راتاں دج مثالاں وانگوں شکارے مار دے رہن گے

دوہڑے میرے کولوں سُن لو باقی اس باغ وچوں چھل چُسن پڑھن والیاں دا کم

اے۔ میں صرف ایہناں پھُلّاں دے رنگ دے مہکاراں دا تعارف

کراہیب ہاں —————

سجناں نال پیار نہ کریئے نہیں تے فیر اظہار نہ کریئے

سجناں لکھ گناہی ہووے اوہدے عیب شمار نہ کریئے

سجی بھانویں بن جائے دشمن اوہڑے اُتے وار نہ کریئے
 اعظم یار دے مرنے مریئے نیس تے پہلوں امی پیار نہ کریئے

اک ہلدے پردلوں نہ ہلدے بنت پتے ہلاوون پسینے
 دکھریاں ہو کے کرن برائیاں، جیہڑے ہوون یار کیئے
 بعضے کئی کئی سال نہ ہلدے، پراندروں ہون نگینے
 اعظم اپنا خون بہا وں جھٹے یار دے دگن پسینے

اخیر دج میری دُعا اے جے اعظم چشتی ہو ری پنجابی شاعری دج اوہ اضافے
 کرن جہان دے اوہ اہل نہیں کیوں جے اوہناں نے پنجابی شاعری دی سوہنی تے
 اچھی روایت نوں دی گھول کے پیتا ہو یا اے تے نالے اوہناں نوں ایہہ وی خبر لے
 جے اوہ کس صدی دج ساہ لے رہے نیں۔

احمد ندیم قاسمی

۱۳ اگست ۱۹۷۳ء

جان بچھان

بعض بندے اپنے مہاندے توں بچھانے جانے نہیں بعض خیال توں تے بعض
اپنی آواز توں۔ پر بچھان لئی مہاندے۔ خیال یاں آواز وچ کوئی نویں تے نویں شے
ہوندی اے جس توں اوہ مہاندے اوہ خیال یاں اوہ آواز چرچ ہو جاندی اے۔ تے
ذہن تے نقش ہو جاندی اے۔ اعظم چشتی ہو رہی ہُن تک تے اپنی آواز توں بچھانے جانے
سن پشے بچیاں درمیاں توں اوہناں دی آواز ساڈے ذہن نوں مُردے دل نوں
رقت دے رہی اُخدا تے اوہدے رسولِ نال پیار کرن والیاں لئی اعظم چشتی دی بچھان
اوہناں دی آواز دا اوہ جادو اے جہڑا دل تے دماغ نوں اس فانی دُنیا دے بکھیریاں
وچوں گدھ کے رُوح دی زل تے بچائی دی اُنول دھرتی تے لے جاندا اے جتنے ایس
لو بھی دُنیا دے فریاں تے ضرورتاں دی لیک مُک جاندی اے تے ذات دے
عرفان دی پدھری تے سَواری دھرتی شروع ہوندی اے۔

محمد اعظم چشتی ہو رہی اک مدت تک پُراناں شاعراں دے کلام نوں اپنی آواز
دی مٹھاس نال نکھار دے رہے نیں ایس لئی اوہناں نوں ایس میدان دے
دُیاں دُیاں اُر دُو بچائی تے فارسی شاعراں دے کلام دا بڑے گوہ نال مطالعہ
کرنایند اسی۔ تے اوہ ایہو جیہا انتخاب کر کے لیاؤندے سن جیہڑا سنن والیاں
دے دل موہ لیندا اسی۔ فیرا بیہ مطالعہ اوہناں نوں اپنے اندر رچا ہوتا محسوس ہوتا

زندگی دے تجویزیاں تے دوستاں دے فریباں نے دی اپنا اثر دکھایا۔ نامے جذبے دی
 سچائی حقیقت دے پیار تے دنیا دی بے ثباتی نے دی اپنا رنگ گوڑا کیتا تے محمد اعظم
 چشتی ہوراں اپنے دل دی دھڑکن نوں اپنی آواز دالباس پوادی اسیس طراں لوکی اعظم
 چشتی ہوراں نوں شاعر اکھن لگ پئے ایس توں پہلاں اوہناں دیاں کتاباں عذرا روح
 رنگ و بو تے غیر اعظم دے ناواں نال آچکیاں نیں تے اوہ ایس میدان وچ فنکاراں
 تے فن دے پرستاراں کو لوں داد دے چکے نیں۔ زری پنجابی زبان وچ ایہہ اوہناں
 دی پہلی کتاب اے۔

محمد اعظم چشتی ہوراں دے نویں چو مصرعیاں دی کتاب اُنیندرے بارے میںوں
 کیہا گیا اے کہ میں اوہناں دی شاعری فن تے خیال بارے اظہار کراں۔ سچی گل ایہہ دے
 کہ اپنے کسے ہم عصر شاعر دی تعریف کرناں یاں اوہدے تے تنقید کرناں بڑے
 دل گردے واکم اے تے سچ تے پردہ پادیاں یاں اوہدے توں منہ پھیر لینا دی کسے
 سچے فن کار ہی بڑا دکھا کم ایں۔ محمد اعظم چشتی ہوراں دی شاعری بارے اصل فیصد تے
 ایس کتاب دے پڑھن والے کرن گے یاں اون والا دیلا۔ میں تے ایس نوں اپنی
 سوچ تے اپنے ذہن تک دیکھیا اے تے ایس بارے جو کجھ محسوس کیتا اے
 اوہدا اظہار کراں گا۔

پنجابی شاعری وچ چو مصرعے دی تاریخ بڑی پرانی ایں۔ ساڈی ساری کللیک
 شاعری اُنے چو مصرعے چھائے ہوئے معلوم ہوندے نیں۔ فیروز شاہی صدی دے اخیر
 وچ تے دیونویں صدی دے پہلے ادھر وچ چو مصرعے دار وراج ہو روی دودھ جانا
 اے۔ پر بھتے چو مصرعے پیر وارث شاہ دی بحر وچ لکھے جانے رہے نیں۔ تے

ایہناں چو مصرعیاں وچ حمد تے نعت دے ناں ناں معاشرے دے دوسریاں
 نوں وی شامل کر لیا اے۔ نوہری دے شاعریاں وچ نئے نئے طرحی شاعریاں وچ
 بیہ رواج جتنی سی کہ شاء چا چار مصرعیاں وچ اوڈا موضوع نئے دھڑے دھڑے
 خیال بند کئے یا دھڑے سن۔ فیہ میں نظمیں وچ پچھراڑھ سے اک ردیف تالیف
 ناں تھن دار وراج عام رہیا اے تے مین تکمیل رہیا اے۔ فرق صرف ایہناں پہ
 اے کہ مین فارسی تے اردو دیں اکثر ججراں وی ستموں جون لک پیس میں تے عربی
 رباعی دی بخود وچ دی چومدھ سے لکھے جا رہے نیں۔

محمد اعظم جشتی بولیں ایس کتاب وچ صرف اپنے چومدھ ع پیش کیتے نے
 انجی تے پہلاں وی پنجابی وچ چومدھ عیاں تے دوہریاں دیں کئی کتابیں چھپ چکیاں
 نیں۔ پر ایس کتاب دا ہین نوایکون تے انداز دھڑا اے جیہڑا دے دھڑا وچ اپنی
 تھان بنا بند اے۔

محمد اعظم جشتی بولیں دی ایس کتاب نوں پڑھ کے انجی تھدا اے جوں اوہ سے
 خاص شے دی تلاش وچ نہیں کوئی ایہو جیہی۔ دشنی جیہی روت دی بہانی وچ چانن
 کر دے۔ کوئی ایہو جیہی جو جیہی اندازی کچھ نوں دھو دیوے۔ کوئی ایہو جیہی بھٹا س
 جیہی ہودی کرتی نوں مکا دیوے۔ کوئی ایہو جیہی پیش جیہی آئی دے جیہی
 زہم نوں لاہ کے خاص تے خستہ جون والی شک دے دیوے۔ انجی تے
 اوہناں نے ایہدے وچ بڑے چرچے نوں موضوع دی چھوئے نیں تے کیا چانن
 موضوعاں نوں نوں رہاں تے نوں پیش کیتا اے۔ جنہاں وچ دنیا والا کجی
 ماسی دا چھوڑا، بار دے حسن دی تعریف، بار نوں مین دی تائید، اڑیاں دے

جنگوں نسیہا رہن سنی لڑے، ان کچیاں سدھراں سے دیں، دنیاوی بے شہتی
سجناں دی دشمنی، لٹیاں دی خشبو، آساں دی رشتاں نے امیدیاں دے رنگاں دی و
وکھری ہوئی اے۔

محمد اعظم چشتی ہواں د، محبوب پنجابی دی قیدم روایت و نمون مادی نہیں دوستی
دی گل کرن میں سوہنی دی رنجھیے واناں ورتنیاں میرا۔ منہ اتوا می سے تے اوہ
حقیقت دی تلاش اے۔ ادبناں د امتداد اوہناں د ساقداریناں سے تے ادبناں
د امثالہ ادبناں نوں نوایاں نوایاں رہواں بعضی تے مجبور کردا معلوم ہوندا اے
محمد اعظم چشتی ہوری محسوس کردے نہیں کہ جیہڑی راہ تے اوہ ٹرے جانے نہیں
اویدیاں گنجوں ہونا برا اوکھا اے۔ پرفیہ دی اوہ ایہناں پچیاں بونیاں گنڈھاں
کھولیں داپارہ کر رہے نہیں۔

نہ محسوس نہ معلوم اتنے نہ وچ ناپاں تولں
نہ وچ تداں نہ وچ سمتاں نہ وچ لفتاں بولان
نہ وچ رسماں نہ وچ ریتاں دس کتھے باکے ٹولان
اعظم گنڈھاں دے وچ گنڈھاں دس کتھے ریتی بیٹھی ہولان

گنڈھاں دے پچیاں نوں کھولیاں بونیاں محمد اعظم چشتی ہواں نوں ایہہ دی پتہ
اے کہ ایس دنیا وچ سچ دی کوئی قدر نہیں کیوں جے سچ توڑ ہوندا ہے تے تیجے جھوٹ
دیاں مٹھیاں بولیں ادب ہوندا ہے سچ، سخن تے تیجے پتھر توں داہہ کچھ نہیں بھندا۔

جے میں مٹھیاں بولیں جاناں مینوں دجاں مارن کوئی
جے میں تیجے حق کھولان مینوں جھٹ دُکارن کوئی

جے میں جھوٹے سخن الاوں مینوں جہڑی وارن لوک
 اعظم جے سچ آھ سناواں مینوں پتھر مارن لوک
 سچ توں آقا نہہ پئی ذات دے عرفان دی منزل اے۔ کہندے نیں جے بندہ
 اپنے آپ نوں بھولے تے اوہنوں رب بھوجا نہ اے۔ اپنی بچپان جو باوے تے
 نب دی بچپن جو باندی اے تے منزل اپنے قدماں ہیچاں نظراں لب پیندے
 کہیا مقام تے یہڑی منزل میں کدھرت مٹھاواں
 کیہی شراب تے یہڑا ساقی میں کتھے بہت پھیلواں
 کیہڑا وصل تے کیہی بُڈائی میں کہنوں دھونڈن جاواں
 اعظم میں خود کعبہ اپنا میں کتھے سیس نواواں
 ات دے دور۔ سارے فن کاراں دُنوں محمد اعظم چشتی جو ری پارتے جند
 بان دین بان سب چھ مہرے کرن نوں تیار نیں۔ پر یارو البعناں دی اپنی تھاں تے
 اے سند اے۔ طلبی تے سمجھتے بھوجا نہے نیں۔ پر ایس دنیا وچ اوس پار دا
 جھنڈا مشکل۔ جمدی چشتی ہور نوں توںش اے۔

دس دنیاوی سیس دوکانوں کیہڑا بارشنا نیں بھجدا
 بیہڑا مٹی کیہڑا بیہڑا جیہڑا ایس بازار نیں بھجدا
 کیہڑا پھل تے کیہڑا میوہ جیہڑا ایس گھر نیں بھجدا
 اعظم جیتھے جے نیں بھجدا تے اوہ چٹھیا نیں بھجدا

محمد اعظم چشتی ہور خاص طور تے سستی پُوں والے جتھے وچ حقیقت نوں
 نیاز داجیہ رُتب دتا اے تے ناں شاعری دے جوہر وی دکھاتے تے اوہ اوہناں

دی فنی مہارت تے پھل دی دہل اسے سستی دے پیدا ہون والا وہ : سخی ذکر رکھ نہیں۔

سُکّا باغ ہو گیا پھر یہ یا آئی فیہ بہ چمن تے
 کئی کھارِ صبا خوشبو آں رُک، آیا سُر سمن تے
 خیر کے یہ بہ کہہ کئی کھیاں نوں سجد لان نہ دیہن بن تے
 اعظم کئی تحریاں پڑھیاں اچ پھول دوا من تے
 سستی بدوں پذیرہ سالان دی ہوئی تے اویہ قی تصویر تے بچھدے نہیں
 پندراں سال ہی دج نذر آپیچھ چھی اسمان
 عیسیٰ عیسیٰ کر دی آں ج مستیاں بھدی جوانی
 بھر کے نطفہ دیکھیا جاوے نچوٹ کھے پشانی
 اعظم کرے اُدس دلاں نوں آدیکھ تھلاں ہی رانی

جس ویلے اوہ حقیقت نوں مجاز داباس پہنوندے نے تے بہندے نے

ستی سستی تے یارو اچا دیکھیں توں دی سون جاویں
 اک پل لے آرم ہی خط ساری غم داروں نہ لاویں
 جہاں غمسل ہو گیا مویا کتے غمسل ہو نہ جاویں
 اعظم سستیاں غم نہ اری مین جاں کے یار مندوں

اعظم ہول دی سیس غمزد کوئی یا پھل نہیں جہدے بارے ات بکھر میں فیل
 من نہ کر، ہر دے : ہر فتنہ اچو مصدوم او جہاں دے ہوشن لوتے سمجھو تہا دے کی رہنیا
 توں جہاں کتے پارتے مات دہنوں ہان من دی سنی سوتنی حاجی اسے معلوم ہوندا
 لڑا ستم جو رہی توں نہ یں زسے دردوں وی اپنے تے دار دکر کے بین کر، کے نہیں۔

بہدوستی دیں اور دمنوں تھلاں دل جان توں موڑی اے تے بہندے نے
 سنی آکھے شہنشاہی میں تے بخت سوارن چستی
 توں سمجھیں میں پاپ کھایا میں تے فرض گزارن چستی
 جان کے ہر فرض پہن دایں ایہہ فرض اتارن چستی
 اعظم یار توں غفر نہ کئے اوہہ صفہ وارن چستی

پہچن لے تے ایہہ وسے کہ محمد اعظم چشتی ہواں دی ایہہ کتاب پنجابی شاعری دے
 اَل مُلُود اَدحا اے۔ و ہناں کول خیالاں واسپہن بیان دی شیرینی، بندشاں دی
 چشتی، زہن دی روانی تے سچائی ناں پیار دی دولت اے۔ اوہناں دی شاعری نے
 جان ہور دی منزل لے گزریاں نہیں۔ اوہناں دے خیالاں نے ہور دی اُچیال مَن
 ایں تے تصوف دے میدان دج اوہناں بجے بڑا گئے جانا ایں پرسیں لئی ہوتے
 تے ہور ریاضت دی بوڑا اے۔ نیں انہر دج محمد اعظم چشتی ہواں دا اک چومصرہ ای
 اوہناں دی خدمت دج پیش کرناں داں

کسے خوانے دار و ازو نہیں کھدا بہت باہجوں
 کول قال نہیں حاصل ہوندا دن رات دی محنت باہجوں
 اُپا کول مفت مَنیں ہد کسے کڑی مشقت باہجوں
 اعظم یار دی دید نہیں ہوندی کسے خاص ریاضت باہجوں

دُؤف شیخ

بیکر ٹری پنجابی سب یجن پاکستان رائٹر گھڑ لاہور

شماره

کتابخانه

۷

اسم اوست

۷

ن

محمد بن محمد

۱۲ صفحہ ۱۳۹۲

ایس سچائی توں کن جسٹہ سکدا لے جے ہر زبان اپنے دچ اک
 اچرم کش ، اک انوکھی ڈونگھائی تے اک نو بیکلہ سہیں رکھدی لے
 پرین کھنیاں داں کہ جہڑی مٹھاس ، بہڑا رس تے جہڑا ساڑ پنبائی زبان
 نوں تھیا لے اوہ شاید ای کسے ہر زبان نوں لقیب ہو گیا ہو دے غامی
 مورتے نصرت تے مرغان دیاں ڈونگھیاں رمزاں ، وصل تے ہجڑیاں
 نازک وارداتیں دا اظہار کرن لگیاں جہاں سا قدریہ زبان دینی
 لے اوہ ہر کوئی زبان نہیں دینی ،

پر میں ایہہ گل ایس ہی نہیں کر رہیا جے میں پنبائی آں تے
 جیل پناب دی دعوتی ناں مقیدت دی لے تے عشق دی - میں تے
 حرف ایہہ کہہ رہیاں جے ایس زبان دا وی اک اپنا حصّہ لے تے اپنا
 مقام لے ، جہنوں کسے ہر زبان دا بندہ نہیں سمجھ سکدا -
 شال دے مورتے عارف کھڑی رختہ اللہ علیہ دا ایہہ شعر

جے میں دیکھا عکس تے کج نہیں کر پئے
 جے میں دیکھا حُف تری بلے بلے تے

کناں سوکھا ، سادہ تے سہناہون توں سلوہ کناں اُچا تے درناں
 ہر یا ہو گیا لے - ہن جہڑا بندہ بلے بلے دے اوں گہرے مفہوم
 نوں نہیں سمجھ سکدا اوہ ایہی دا وی کیہہ دے گا -
 کسے چنگی شے نوں دیکھ کے ہر ت دے اظہار ہی دیدوں جینگے الفاظ
 کہڑی زبان دچ ملدے نیں - ایہہ الفاظ لینے اندر کنیاں کیفیات
 تے تیا تیاں لکائی بیٹھے نیں ، شال دین لگیاں تے درھے چاہی لے

نہیں میں دستان ایسہ جانناں داں ہے اُبج تے ہرزبان اپنے تیز مرزبان
 دچ بدلی آئی لے پر اس دورے پنجابی شاعراں دا کلام بعض تہ لبہ
 ایسہ سنایا چے گا جے اج تہ کجہ سال سپوں پنجابی زبان دے حسن دا
 ایسہ نکھار دیکھن دچ نہیں آیا - تے پنجابی زبان دی جہڑی شکل اج سائے
 آئی لے اودہ اس تہ سپوں نظر نہیں آئی -

یری پنجابی ہُن دالی پنجابی نہیں ، یری پنجابی میاں محمد یکتے شاہ دلی
 منعم رمل تے خولج منعم فرید دالی پنجابی لے پر اس کوشش کر میاں جے
 اج دے پنجابی شاعراں داتوں میںں وی لکھن وی جاچ آجھے ، یری
 بُری دیر دی فرمائش وی سی تے دستاں دی فرمائش وی پئی اک کتاب
 زری پنجابی دچ لکھاں تاں جے سی دی پنجابی شاعراں دچ اپنا قانون لکھاں لہاں
 اس تہ سپوں میراں تن کتاباں خذ لے روح ، رنگ دبو تے زیر منعم
 دے ناں تے چھپ چکیاں نہیں پر ادھار دچ فارسی دی لے اُردو دی
 تے پنجابی دی -

اس کتاب دے اخیر تے سستی میںں واقعہ تے میں اپنے یاد رکھ سکھ
 بیدل دی فرمائش تے لکھیا لے نہیں تے لاشم شاہ رحمۃ اللہ علیہ ورنگے
 صوفی عالماں ، کاظمی ، سچیاں تے ڈونگھیاں لوکاں دے سامنے میں سپوں
 اگے کافی تہ مدد نہیں سکھدا

محمد منعم چشتی

مارچ ۱۹۷۷ء

دوہرے

قلم کر تعریف اُس رب دی جہ دی ذات قدیم قدیمی
 مال نہ امت کر منہ کالا دس اپنی عجز تہمی
 رکھ کے سر کا ندے اُتے اُتے کر سجدہ تعظیمی
 اعظم بنان زبانوں جس نے تینوں کیستی دان کھمی

فہم ادراک دُبے وچ حیرت اتے حیرت وچ حیرانی
 سوچاں آپ پیاں وچ سوچاں اتے برتیر دیوانی
 فکراں دی پرواز نہ او تھن وچ عفت لاں سرگردانی
 اعظم آسانی وچ مشکل اتے وچ مشکل آسانی

ہر گھر دامہان رنجھیا اتے زینت ہر محفل دی
 رنگت رونق ہر گلشن دی اتے دھڑکن بے برل دی
 عت غائی ہر ممکن دی اتے رفعت ہر منزل دی
 اعظم بینائی ہر اکھ دی اتے بھنجی ہر مشکل دی

نہ محسوساں نہ محسوساں اتے نہ وچ ناپاں تولوں
 نہ وچ خداں نہ وچ سہمتاں نہ اوہ وچ گفتاراں بولوں
 نہ وچ رہماں نہ وچ ریتیاں دس کتھے جا کے تولوں
 اعظم گنڈھاں دے وچ گنڈھاں دس کپیری کپیری کھولوں

مخفی کنز و جوب دے موتی دس رولن والا کیڑا
 ایہہ اسرار رموز حقائق دس کھولن والا کیڑا
 ایہہ اوراق صحائف فلکی دس پھولن والا کیڑا
 اعظم جے میں حادث فانی دس بولن والا کیڑا

بے پرواہی و کیجی سخن دی جتھے عقل دی پیش نہ جاوے
 عملاں والے دُور بیٹا دے بے عملاں نوں گل لاوے
 تاجاں والے در در رو لے اتے منگتیاں تخت بٹھاوے
 اعظم کیسے نوں کھرا بندہ کوئی کعبیوں خالی آوے

نیرے دستے شکل نہ دستے سانوں ایس حیا نے پھٹیا
 اون پیغام پر آپ نہ آوے سانوں ایس وفانے پھٹیا
 برس تیر مکان نہ دستے سانوں ایس ادا نے پھٹیا
 اعظم جیڑی نظر نہ آوے سانوں اوس قضائے پھٹیا

قل آکھے مالے آپ نہ بولے جانے کون حقیقت ٹھٹی
 عقل و چاری سہ پھر بیٹی رہی وچ دیسلاں رحبی
 پیر تقیر پتے وچ سجدے جدوں کوئی گل نہ سمجھی
 اعظم کیسے تسلند رہا جوں ایہہ وچلی رمز نہ بھجھی

جد کوئی معبود نہ دوجا کیوں لا الہ فرماویں
 جد توں قائم ذات اپنی وچ ساتھوں کس دی نفی کراویں
 ادھنوں اپنا عین کیوں سمجھیں جہنوں متقیں آپ بناویں
 اعظم ورگے نا فہماں نوں کیوں وہاں دے وچ پاویں

اِک اَنَا مَنْصُورَ نَے اَکھی اِک اَنَا فَرَعُونِ پُکاری
 اِک اَنَا مَظہرِ وحدتِ دی اِک وحدتِ دی اِنجاری
 اَنَا اَوچِ فَرَقِ گَھنیرِ اِک رَحمتِ تے اِک خواری
 شَکلاں ویکھ نہ جُھلیں عَظَمِ اِک نوری لے اِک ناری

اِک دَر پھڑپھڑیے مُحکم پھڑپھڑیے تے اِک دے ہو کے رتھے
 اِک دے ناز اُٹھائیے رَج سارے جُکے ناز نہ سہیے
 اِک نوں منیے اِک تے مرے کدی غیرِ داناں نہ لیے
 عَظَمِ جیڑا اِک دا دُشمنِ ابدی صُحبتِ وچ نہ بیٹھے

اپنے آپ توں وچ پڑیاں ہوئیاں مینوں صدیاں کئی دہائیاں
 اپنا نام نشان نہ میا نہ کدھروں خبر پائیاں
 اپنی صورت دیکھیں کارن میریاں رو رو اُٹھیاں آئیاں
 عَظَمِ مُرشدِ کامل باجوں کرے کون ایہہ دُوحِ دایاں

میں تے ماہی و مکیں نوں دو وچوں اک گل بات ساڈی
 اُتو تھیں دے اگو گھر دے وچوں اُتو تھات ساڈی
 اُتو مرتے اکو بولی وچوں اُتو تھات ساڈی
 اعظم اب خمیر اس اڈا پچوں اکو ذات ساڈی

قل کہہ کے توحید اپنی دا بہدے مہوں علان کرے
 کون کرے وڈیا کی اس دی رب جس دی شان دھاکے
 کیہہ اوہ حسن ہوئے گا آخر رب جس دے ناز اٹھاوے
 کیہہ اوہ شہر ہوئے گا اعظم رب جس دیاں قساں کھاوے

دیس عرب دا جاندار ایسا مینوں لے چل ناں مدینے
 میں دی وید لوں اوہ نمری جتھے وکریا رنگینے
 جس دھرتی تے حمت والے سد اکھلے رہن خزینے
 اعظم میں بس خاک نوں چٹاں جتھے لائے قدم نبی نے

ذرو ذرہ نکات کا بھہر پور حضور دے نوروں
 پتہ پتہ . ڈال ڈال معرور حضور دے نوروں
 سوچ چن تناسے سارے پور حضور دے نوروں
 اعظم کل منیر ہے ہوئے دور حضور دے نوروں

دل داد دتے سوزِ جبرِ داتے اشک آؤ دنگا ہاں
 ایہہ کوہِ نہر نہ وچ دکاناں نہ ایہہ وچ خزانے شایاں
 بُرے نصیب ہووے تہ بھجن ایہہ یا سچن دیاں راہاں
 اعظم عشق رسول دی نعمت کدوں مدی اے لہراں

کیوں مخلوق دے دل نہ بھانواں میں تے گیت رسول کجاں
 کیوں نہ دنیا وچ سکھیاں پواں میں تے گیت رسول کجاں
 کیوں نہ ماناں تھنڈیاں چھاپواں میں تے گیت رسول کجاں
 اعظم دوزخ میں کیوں بھانواں میں تے گیت رسول کجاں

دورِ خ جاوے یا کوئی حارسہ یا کوئی منافقِ جاوے
یا جاوے کوئی ظالم جاہِ جیٹرا کسے دادِ اُلکھاوے
دورِ خ جائے بے ادبِ نبی ذاجیٹرا یا مُنکرِ کھداوے
اعظم نہ بے ادب نہ مُنکرِ اینہوں کیہڑی اک جواوے

کوئی آھن تیسرے ورکا کوئی ہو رنہ بد اعمال
ایدا اوگنہا رنکما اتے تالا تاق مُنہ کال
رب نے قہرِ غضب توں تیرا مین بچنا نہیں سُوکھالا
اعظم کوئی ایہہ کیہہ جانن مرارا اھلِ محمل والا

میریاں غیبان نالوں یارب تیری رحمت بہت دھیری
میری ذاتِ صفات کیہ بچیں کوئی ذاتِ اوقات نہیری
میں تدا حِ رُسوا ترے دا ایہو اس اُمید نہیری
بخش لوں جے اعظم نوں وی نہیں گھڈی رحمت تیری

توں دانا ایسے مُٹکتے تیرے ترے بائج نہ ہوں نہ ارے
 ہے لُج پال گھرانہ تیرا ساڈی لاج ترے ہتھ پیارے
 پردہ پوشی منصب تیرا ایسے مُٹھنہ زنگارے
 اعظم انوں وچ حشر نہ مُٹھیں ابیدے عیب چھپائیہ سارے

اکھن نوں تے سب جگ سوہنارے یا چہانہ کوں
 ویکھ کے جس دے بہن رسیلے سب خلقت محل ہوئی
 حُسن یوسف اک جلوہ اُس دا جنہوں ویکھ نہ لبخاموئی
 اعظم جو اس درتوں رو یا اوہنوں کدھرے ملے نہ ڈھوئی

باد صبا جا ویکھ جے تیری ہووے وچ دربار سائی
 اکھیں ناں ادب دے سچاں کہ ہو سی دُور جہاں
 کیوں توں سانوں یاد نہ کیتا کیوں ساڈی یاد جھلائی
 اعظم کیہ تقصیر ساڈی اجے ساڈی وار نہ آئی

کیہ نہیں تے کیہ دعوائے میرا میں کون عاجز بے چارا
ہر صفتوں ہر وصفوں خالی اتے بے ہنر انا کارا
عبدال دے مچ ڈبا ہو تیا سارے جگ توں اوگنہارا
اعظم میں مداح نبی و امیر ایہو اکٹ سہارا

ہے کدھے دربار اچھا جتھے جا کے در دُناواں
ہے کوئی ہو سخی تیں ورکا جتھے جا جھولی پھیرناواں
ہے کوئی تیرے گرسوہن جہنوں محرم راز بناواں
اعظم کوئی طبیب نہ ایسا جہنوں دا دے زخم دکھناواں

اج وی زندہ عاشق رب دے ذرا دیکھیں نظر اٹھائے
قبراں اندر شاہی کر دے آدیکھ کدی آزما کے
سب کچھ سنے سب کچھ دیندے اتے سب کچھ دین لائے
اعظم رب نال واسل کر دے ایہہ اکھناں اکھڑا کے

اک محی الدین جیلانی جہدی عرشان تہ مشہوری
 غوث الاعظم صدر ولایت جہدی وچ درگاہ منظوری
 اک محی الدین قصوی جہیہ ڈاٹم وچ حضور
 اعظم نون انظر کرم تخیہ جس خایوں کیستہ نوری

یہیں صدقے اس سوہنے اتوں جہاد سدائیں کوئی ثانی
 ولیاں دامحجوب کہاے ایہہ عارف مہربانی
 شاہنشہ ایہہ کور دے مننتے ایہہ قدماں وچ سلطان
 اعظم لاثانی تے کدھرے نہیں علی حسین داثانی

بے انداز احسان سخن دے جہڑے باہر حشماروں
 وچ عزماں شامل کیہا نالے بخشیا شرف دیداروں
 خادم اتوں مخدوم بنایا اتے پھل بنایا خاروں
 اعظم مبینوں کیہہ نہیں بیہا شاہ سر دے درباروں

چھڑ دے ہو تعلق سارے اک لاسرور ناں یاری
 کر دے جان حوالے اوہدے اتے رہ وچ خدمتگاری
 خدمت وچ نہ فرق یاروین بھانویں جھک دیوے لکھواری
 اعظم قدم بچیاں نہ رکھیں بھانویں سہرتے چہ جائے آری

جیڑی یار دے کم نہ آوے اوہ جان بھلا کس کم دی
 جیڑی خالی درد مای توں اوہ نہنت شکارِ ستم دی
 عشق علاج برائے مشکل داتے عشق دوا ہر ستم دی
 اعظم جیڑا عشق دازخمی اوہنوں حاجت نہیں سم دی

لٹ لے اچ خزانے رب دے اٹھ بے خبر انجانا
 رحمت رب دی جوشاں مہر متے فیہ پیہ پچھتا نا
 دنیا منک لے عقبی منک لے بھانویں منک لے عشق بانا
 اعظم جو جی آئے منک لے اچ جو منگیں لے جان

علم فضیلت والیاں پنڈاں اساں سرتوں لاو کے سٹیاں
 ربے دنیا ز دین دے کم دے ہوئیاں ساڈیاں چوڑ تر تیاں
 نوں نوں زخمی ائیں ائیں زخمی سارا تن میں بنیاں پٹیاں
 اعظم عشق دے ایس ہپاروں اساں ایہو کھٹیاں کھٹیاں

زینت دی کیہہ حاجت اوہنوں جیہہ گل وچ عشق دلہنا
 جیہہ راخو محبوب دلاندا اوہنے کسے دانا ز کیہہ سہنا
 جس نوں چڑھ جائے عشق دمی تو اوہنے جنت نوں کیہہ کہنا
 اعظم جس وچ کعبے والا اوہنے کعبے وچ کیہہ رہنا

کسے دے سرتے تاج حکومت کسے حکم چلاون سکھیا
 کسے دے سردتار امامت کسے علم پڑھاون سکھیا
 کسے نے پہنیا فخر و اچولا سب ز بہ کھاون سکھیا
 اعظم ویکھ مستہ رساڈا اساں یار مناون سکھیا

بے درداں نوں حال نہ دیتے بے ادباں کوں نہ بھیتے
 سب دیاں سُنیئے سب کچھ سُنیئے کدی دا اُجھیت دیتے
 کدی کسے دا اُحلا نہ کریتے سد امستی دے وچ رہیتے
 اعظم جیہڑا کرے برائیاں اوہنوں کدی نہ مندیاں کہیتے

واسا تیرا دل وچ میرے اتے دل میرا ہستہ تیرے
 جیویں میں آئینے اندر اتے آئینہ ہستہ میرے
 ہر شے اتے قبضہ تیرا نوں نوں وچ تیرے دیرے
 اعظم ظاہر باطن سانوں دیتس توہیں چارچوہیرے

نہ انکار کریں اچ سکتی اچ موسم بڑا سہانا
 مستی دا اچ مینہ برسا دے نہیں پکس دا کوئی ٹھکانا
 تیرے کوں شراب پُرانی ساڈا روک دی ہُت پُرانا
 اعظم بسن بس نال نہ سانوں اسان پتیاں بابھج نہ جانا

لگا جَدوں بازار ازل دلوں چوراں وانگ سدھائے
 کسے نے کئی علم دی دولت کوئی میرنقیر بن گئے
 کیسے چرائی حُسن جوانی کسے ہا سے جھولی پائے
 اعظم دیکھ جہالت سڈی ایس عشق خرید کیا

پہل نظرے ٹٹ لیا ماہی سانوں تیریاں ہارنچٹاں
 قاتلین تے ناگن زلفاں سپے دُورں ماراں
 کسے نوں کوں نہ بچکھن دتا تیرے حُسن دے پہرہ لیاں
 اہ اکھاتوں نہیں اعظم ایچھے ہو گئے قتل نیراں

آجا پردیوں باہر ساقی دیہہ جام اک خمر ہووے
 میخانے دیاں دھماں حُسن کے ایس آئے دُورں دُورں
 گھر آئیں دیاں لاجاں رکھ کے نہ خالی گھل حضوڑوں
 اعظم دی ایہہ آس پرائی ایہہ ی جھولی بھرے نوڑوں

نیناں والیا موڑ نیناں نوں دل سینیوں باہر آوے
 تیر چلا پر وکھ کے مابی جیہڑا ایہدی قیمت پاوے
 بہ کوئی اس لائق کتنے جیہڑا زخم نیناں دے کھوے
 اعظم ایہہ امانت ساڈی کیوں ہو رکھے دل جاوے

عقل عیار مٹا رازاں تھیں جیہڑی سو سو روپ ڈاڑے
 عشق انجان انجواں نانا ہر دھڑا سینے لاوے
 اک بیشیا رتے اک دیوانہ بیہڑا اک دوجے نوں بھاوے
 اعظم ایہہ تضریق ازل دی اس فرق نوں کون مٹاوے

کوئی کہے خداوند باری ساڈی دنیا دین سواے
 کوئی کہے ایمان دی کشتی ساڈی کب جائے پار کناے
 کوئی بخشش دے شیداں کوئی جنت توں جندواے
 اعظم ایہہ نہ آکھے کوئی رب عاشق کر کے ماے

اگلے تینک فرشتے میرے میریاں لکھ لکھ کے بُریائیاں
 نہ ہیں بیٹھانہ اوہ بیٹھے کئی مدتوں رانج و باتیاں
 یس اگلے اوہ پیچھے پیچھے پر ہیں نہ دتیاں ڈامیاں
 اعظم اوڑک تھک ٹٹ بیٹھے ہتھوں قلم چاٹ پائیاں

ہو کیا کہہ جے ایہہ تن خالی سدا دُور جُدا یاں جُدا
 رہے ہمیش شکر استم دا غم تھک سنا آہیں بھڑا
 سوز فراق دی اک وچ سڑا پر مونہوں اُف نہ ردا
 اعظم پر ایہہ جان تے میری نت کرے طواف اُسدا

کر کر چلے پڑ پڑ تہی توں ساری عمر گذاری
 کئی تو میت کرا کے دیکھے نہ دل دی گئی بیماری
 سائے ورد و خلیفے کیتے کوئی تیر نہ لگا کاری
 اعظم مڑا آیس بازاروں لاناں مستند یاری

اٹھ دلا چل ڈھونڈن چلیے اینویں دلبر ملے نہیں
 عشق وفادیاں لیاں واماں نہیں مکدیاں مالِ صلاحیں
 جہناں طلب وصال سخن دی اوہ کد اٹکن وچ راہیں
 اعظم کدی تے آن سنسی اوہ درد منداں دیاں آپیں

اک پاسے دولت دُنیا دی اک پاسے یارِ بلاوے
 اک پاسے پی عقل پکارے اک پاسے عشق وکاوے
 توں اُس دولت نوں کیہہ کرنا جیہی یار توں دُورِ بلاوے
 اعظم یار داسا تھ نہ چھڈیں بھاویں سب کجھ لُٹیا جاوے

دُور آرام دی خاطر نہ کریں ایمان داسو
 دیکھ کے جھوٹے حُسن دا جلوہ کرہویں نہ جان داسو
 جک دی جھوٹی شہرت بدے نہ کریں قرآن داسو
 اعظم جان جاوے تے جاوے پر کریں نہ آن داسو

دولت منداں توں غم نہتے یس کیوں ایہہ دولت مننگاں
 جیہڑی لٹ لے چہن دے دا کیوں اوہ حکومت مننگاں
 جیہڑی یار دے من نہ بھائے یس کیوں اوہ شہر مننگاں
 اعظم جیہڑی یار چھوڑے یس کیوں اوہ جنت مننگاں

کس کاری اوہ دولت مندی جھٹوں خالی مرن سواں
 جیہڑی کرے نہ دُور نیرا اوہ کس کم چمک ہلاں
 جس دا کہے نہ میوہ چکھیا بھلا کس کم دی اوہ ڈال
 اعظم کس کاری اوہ بوٹا جیہڑا ہو دے سایوں خال

بن عشقوں ایمان نیس لہجہ الکتہ کریتے وعظ قرآنوں
 بن دردوں عرفان نہ حاصل بھانویں ذکرِ رُودل جانوں
 بن قربانی یار نہ ملدا لکتہ کریتے وردِ زبانوں
 اعظم آئیہو دین اس دا جیہڑا دکھتا اعلیٰ جہانوں

نیں دس میرے ماہی اُتوں دیواں کر قربان زمانہ
 دل دی اوہدا جان دی اوہدی کیہہ کرے شمار دیوانہ
 سروی اوہدے لائق ناہیں جیہڑا کردیوان نذرانہ
 اعظم یار منوں دی خاطر دس کیہڑا کراں بہانہ

توں فرزانہ میں دیوانہ بنی آن مُصیبت بھاری
 تینوں مستی عبدُہنہ دی مینوں نام دی چڑھی خجاری
 تینوں بسن نال محبت مینوں ردون دی بجاری
 اعظم پچھرتے شیشے دی دس کوں نبھے گی یاری

نادانا ایہہ بستی دل دی بن یاد آباد نہ ہووے
 بن یادوں ایہہ دل دا پچھی کسے صورت شاد نہ ہووے
 سدا رہے برباد اوہ محفل جتھے یاردی یاد نہ ہووے
 اعظم اوہ برباد نہ بُندا جیہدا دل برباد نہ ہووے

کیوں نہیں ڈلدار مجھے دُرتے ایسے کیسے تیری زندگانی
 کہ تک رب مے ناں بغاوت کہ تیکر ایسے نادانی
 بُریاں دی صُحبت وچ بہہ کے نہ کر برباد جوانی
 اعظم کیوں مُنہ کالا کرنا ایس ادیدی کرنا فرمانی

زُلف تے نین محبوب مرے دے کیٹھا ویکھ فدا نہ ہو یا
 کس نے جھٹی تاب حُسن دی کیٹھا ویکھ فدا نہ ہو یا
 چنپے ویکھ لیا اک واری اوہ فیہ جُدا نہ ہو یا
 اعظم میرے یار دی اکھ دا کہدی تیرے خطا نہ ہو یا

کیٹھا مرد اسی ناں کسے دے کیٹھا اپنی جان گواہے
 کیٹھا اُرد اسی ایس چنچ وچ کیٹھا جان دُکھاں وچ چاہے
 سارے روندے دکھ اپنے نوں کیٹھا ایسے لسی اشک بہاویے
 اعظم ایسا کوئی نہ دُٹھا جیٹھا کسے دا درد وڈاویے

چٹکیاں اُتے ہر کوئی راضی اوہناں کوئی نہ دُور تھاوے
 چٹکی صُوت دایاں تائیں تک ہر کوئی سینے لاوے
 منڈیاں دے کوئی کول نہ بیٹھے اتے نہ کوئی کول بھاوے
 اعظم مرد خدا دا اوہو چیڑا منڈیاں نال نبھاوے

مٹی نوں اکیر بناوے وہ دایاں بات اُوبے دی
 اُوب مُراد تے اب حضوری بڑی پتی ات اُوبے دی
 اپنا آپ لویاں باجوں نہ خیرات اُوبے دی
 اعظم مہ کے حاصل ہوئی مینوں ایہ سوغات اُوبے دی

بھانویں شاہ سوا قلم دا بھانویں کیڈا استہلالی
 اچے قلم شعور دا بھانویں زیرک دا اُگ غنڈالی
 غیبوں ج مضمون لیاوے اتے دُج پر وازاں عالی
 شعراں دج تاثیر نہ اعظم جے شاعر دُور حالی

حُسنِ مجازی کون سہا سہا جے عاشق زار نہ بُہندے
صاحب دی پہچان کیہ بُہندی جے خد تکار نہ بُہندے
کیویں بُہندی قدر پھلاں دی جے پھل نال خار نہ بُہندے
اعظم کتنے جان دی رحمت جے او گنہب نہ بُہندے

ماں آٹھ نی تیتے ہیر کیڑے پے کیوں وچ کھیرے
توں امانت چاک رنجیں دی کھنوں پالے نی کھیرے
بزاجہال ملا مت جڈی ساری عمر دے جھڑے جھیرے
اعظم کیہ تقصیر تی دی اس کدوں ایہہ ساک سہیرے

اٹھ اوہو جیہی دیدی پیاسی رو یار داومیں وال
دل اوہو جیہی رواں بھریا ہے یار دا سواں
سہ اوہو جیہی سوشش دشمن ہے سدا دانا یوں خانی
اعظم عشق دے ایس چمن وچ رہے سہ بہار نہ

کیٹھرے مُت نہال جاواں کعبے دلوں غیر حُدا نہ ہوئیا
 جیہڑے کھڑچ یار نے رہنا اوہ اچے صفا نہ ہوئیا
 جیہڑا وعدہ کر کے آئے اچے تیک وفا نہ ہوئیا
 اعظم یار دی اِل نہدہ دایستھوں مت ضا دا نہ ہوئیا

اِس دُنیا وچ ہر کوئی نچیا کوئی کن پڑوا کے نچیا
 کوئی یار گوا کے نچیا کوئی یا مٹا کے نچیا
 کوئی پوش لہا کے نچیا کوئی بیس کٹا کے نچیا
 اعظم منبر تے کوئی نچیا کوئی دار تے جا کے نچیا

اُتے خار نچایا نچے اُتے دار نچایا نچے
 اٹھاں بھانچایا نچے سر بھار نچایا نچے
 کوئی قدم بے تار نہ ہوئیا جس تار نچایا نچے
 اعظم کوئی عذر نہ کیستا جوں یار نچایا نچے

حسن مجازی کون سراہند اے عاشق زار نہ ہندے
صاحب دی پہچان کیہ ہندی ہے خد گار نہ ہندے
کیوں ہندی قدر پیدل دی ہے پھل نال خار نہ ہندے
اعظم نتھے جاندی حمت ہے او گنہگار نہ ہندے

ماں آٹھے نی تیتے ہیر کیٹھے پے کیوں دچ بھیرے
توں امانت چاک رانجن دی کھنوں پالے نی کھیرے
نرا حجال ملا مت جڈی ساری عمر جھڑے جھیرے
اعظم کیہہ تقصیر تھی دی اس کدوں ایہہ ساک بھیرے

اٹھ او ہو جیٹھی دیدی پیاسی رویار داومیں وال
دل او ہو جیٹھا رو داں بھہ مایا ہے یار داں اسواں
سہ او ہو جیٹھا ہوش د اہٹمن ہے سد دانایوں خالی
اعظم عشق دے ایس چمن وچ رہے سہ بہار زراں

کیٹھرے مُنہ مالِ بناواں کعبے لوں غیرِ حُبانہ ہوئیا
 جیہڑے کھڑچ یار نے رہنا اوہ ا جے صفا نہ ہوئیا
 جیہڑا وعدہ کر کے آئے ا جے تیک وفا نہ ہوئیا
 اعظم یار دی اَلِ نَمہ دایستھوں متضاد نہ ہوئیا

اِس دُنیا وچ سر کوئی نچیا کوئی کن پڑوا کے نچیا
 کوئی یار کو ا کے نچیا کوئی یا مَنسا کے نچیا
 کوئی پوش لہا کے نچیا کوئی بیس کٹا کے نچیا
 اعظم منبر تے کوئی نچیا کوئی دار تے با کے نچیا

اُتے خارِ نچایا نچے اُتے دارِ نچایا نچے
 اٹھاں بھانچایا نچے سر بھارِ نچایا نچے
 کوئی قدم بے تار نہ ہوئیا جس تارِ نچایا نچے
 اعظم کوئی عذر نہ کیستا جوں یارِ نچایا نچے

جیہڑا حسنِ سخاتوں خالی اوہ سجھیں آن توں خالی
 جیہڑا صبرِ رضا توں خالی اوہ جانِ احسان توں خالی
 جیہڑا صدقِ یقین توں خالی اوہ نوُعرفان توں خالی
 اعظم جیہڑا پیا رتوں خالی اوہ دینِ ایمان توں خالی

عشقِ کتاباں وچ نیہیں لہجہ نہ ایہہ دولتِ ہر پہچانی
 نہ ایہہ شمعِ جلے ہر دل وچ نہ ہر گھر وچ رُشناں
 ایہہ شراب نہ ہر میخانے نہ ہر بند و سوداں
 اعظم اوہ کوئی ورلا ویرلا جنہوں صورتِ یار دکھائی

ہر کوئی اپنا من پرچا وے اتے اپنا یار رجھا وے
 کسے دا سجدہ کیج نگرہ دل کوئی بیڑا چاک سا وے
 کسے دا کعبہ در شیریں داکوئی یل دے گُن کا وے
 اعظم ساڈا سجدہ او تھے جتنے کعبہ سیس نوا وے

اک سوہنا اک منہ دامٹھا اتوں متاں بہن ریلے
تو بہ کون بچے اس بھابیوں بھوئے سب ناکارے حیلے
چاکر بن گئے تاجاں والے جیہڑ تکیاں ایں گئے کیہ
اعظم ایتھے کئی گھر اُجڑ گئے کئی گئے قبیہ

چٹاں من لیا چانن تیرا کر دینا اے دُور نیرا
ایہہ بھی منیا دُنیا اُتے ایہہ بڑا احسان اے تیرا
اے پر اس رشتا اُتے توں نہ کر مان ودھیرا
اعظم قسم خدا دی ایہنے اچے یار نہیں ڈٹھا میرا

جس دیاں وچ اڈیکاں مر گئے ایہیں وروا بھتے ساہیں
جس غم وچ شام سویرے ایہیں بھرتیے ٹھنڈیاں آپس
داں وچ رُکن دا غم بھر دے وچ سینے بھر کُن بھاپس
اعظم اُس محبوب اسانوں اچے تیک پھٹانا نہیں

سونہا جانے یا نہ جانے توں دنیا رو دہاتی
 کہی تے پہچنے کی اس تیکڑی پتی وچ جداتی
 کہی تے ان ملے گانیوں میں لوں حبش و اشقیاتی
 کہی تے پھلے گا دے اعظم نہیں کہیں کیا سودانی
 کہی تے پھلے گا دے

عشق آباد ٹھکانا ساواں
 سب سے پہلے وارن ہے
 آج آباد ساواں
 سب سے خدمت گارن ہے
 سب سے چارن ہے
 سب سے مارن ہے
 سب سے دیرین ہے
 سب سے جاں نثار ہے
 سب سے غمناک ہے
 سب سے شہسوار ہے

آگیا نہ اسبھناں و توں اسیں نال خوشی ٹر چلے
 یار اسدا اُرو پیسا دیکھے ساڈی قسمت بے بے
 آگئی رات وصال دی نیڑے ساڈے کیڈے بخت سوتے
 اعظم یاراں نوں کیہہ ہو یا ایہہ رو دن کیہڑی گلے

نہ منگیاں میں مال خزانے نہ میں تخت حکومت منگیاں
 نہ منگیاں شہرت و ڈیالی نہ شان تے شوکت منگیاں
 نہ منگیاں میں تاج نہ شاہی نہ عزت حشمت منگیاں
 اعظم میں تے عشق دا بندہ میں تے عشق سلامت منگیاں

توں کیہہ جانیں سا عشت دی نہ توں عشق دے پیہر و پیریں
 نہ تیری اکھ لگی کدھرے نہ توں عشق دی اُوج سُریریں
 نہ توں یار نوں کیتا راضی نہ توں عشق دی سُولی چیریں
 اعظم میں تے پانے پڑھیوں توں اینویں وقت نوں بچیریں

پیار شریعت پیار طریقت ایہہ پیار واکل پیارا
 پیار مجازتے پیار حقیقت ایہہ پیار واسب چکارا
 سب ظہور فَاَحْبَبْتُ دَا ایہہ پیار واسب نظارا
 پیار نوں ایہہ وڈیاں اعظم ایہہ پیار دار و لاسارا

پیار ایمان تے پیار عبادت سب پیار و اتانا بانا
 پیار دی دولت ہمت نہ آفے جے نہ ہوئے فضل ربانا
 پیار کھے دار و نہ کرنا نہ ظلم نام رکھانا
 اعظم جنہاں پیار نہ کیتا اوہناں جنت مَوَل نہ جانا

جد تک فخر عبادت دل وچ نیس ڈھونڈی وچ دگاہاں
 جد تک مان جگمان علم دا کوئی قسم نہ پوے اگاہاں
 کیتے جتن ہزار زلیخا نہ یوسف کرے رنگاہاں
 اعظم وصل نصیب ہو یو سوجدوں رُلن لگی وچ راہاں

شیشہ دل دا صاف نہیں ہونا کسے شیشہ گھر دے باہجوں
 عشق دی منزل طے نہیں ہونی کسے دید و رے باہجوں
 لالہ دی رمز نہیں لکھنی کسے ذات فقر دے باہجوں
 اعظم یار دی دید نہیں ہونی کسے اہل نظر دے باہجوں

یار بکیہ زمانہ آیا کیوں ہو گئی خنق بیگان
 جھوٹھی موٹھی دی سب یاری اتے جھوٹھی سبندگان
 سر دی دیندے جان دی دینے پرکے منہ زبانی
 اعظم لکھیں ہتھ نہ آوے جیہڑا سچن دل دا جانی

سجناں نال بپا نہ کریئے نہیں تے فیرا نہ کریئے
 سچن لکھ نہا ہی ہو دے اوہدے عیب شمار نہ کریئے
 سچن بھانویں بن جائے دشمن اوہدے اُتے وار نہ کریئے
 اعظم یار دے مرنے مریئے نہیں تے پہلوں ای پیار نہ کریئے

کئی واری مَر مر کے ڈھٹا سوار بچے طوفانوں
 کوئی نہ سمجھیا دُکھڑے دل دے نہ پچھتیا کسے بانوں
 اودوں پیار کرے گی دُنیا جوں مُڑ گئے ایسے جہانوں
 اعظم فیر نہ واپس اونا جیٹہ اُنکلیا تیسرے کانوں

اے ملدے پر دلوں نہ ملدے نہت پتے ملاؤں سینے
 دکھریاں ہو کے کرن بُرائیاں جیہڑے ہو دن یار کمینے
 بھنے کئی کئی سال نہ ملدے پر اندروں ہون بچنے
 اعظم اپنا خون بہاؤں جتھے یار دے وگن پسینے

دس دُنیا دی ایس دُکانوں کیٹہ ابار شنگار نہ بہ لہجہ
 کیٹہ اموتی کیٹہ امیر جیہڑا ایس بازار نہیں لہجہ
 کیٹہ اچھل تے کیٹہ امیو جیہڑا اس قُطر انہیں لہجہ
 اعظم ایختے جے نہیں لہجہ اتے او پنڈا یار نہیں لہجہ

اِس دُنیا وِچ کون اساڈا سانوں کون سیہانوں والا
 کیڑا ساڈی بولی سمجھے سانوں کون بچپانوں والا
 دیکھن نوں سب جانن والے پر کوئی نہ جانوں والا
 اعظم ایسا یار نہ ملیا جیہڑا دل دے چانوں والا

دُھم جہنا ندے علم ہنزدی اوہ آپ نہ مُونہوں کہندے
 اپنی اک وِچ ٹرے رہندے اتے غم جڑے دکھ سہندے
 نام نمودی طلبت رکھدے اتے پیچھے پیچھے رہندے
 اعظم جیہڑے لکھ نہ جانن اوہ اگتے ہو ہو بہندے

بے سُریاں مُرہتہ نہ آیا تہ سُر دی کرن بُرائی
 اکھن سُر دی ٹوڑ نہ سانوں اساں سُرخا تلی لائی
 نالے کرن بے ادبی سُر دی نالے کھاندے پھرن کھائی
 اعظم اوہ کہہ بن گیا نی جیہڑے سُر دے نیس شیدائی

ایہہ کیہہ جانن سُر دی عظمت جدوں خالق کُن فرمایا
 ہر شے دی تخلیق توں پہلے ایسے سُر نے چاں لایا
 ایسے سُر دی مستی اندر ہر چیز نے رُوپ وُٹایا
 اعظم موجودات دے در دی ایہنوں کُنجی رب بنایا

سُر تمہید اثر کیفیت اتے رُشنائی بنیائی
 سُر خاموشی سُر گویائی اتے سُر اسرار لقای
 سُر اونچائی سُر گہرائی اتے سُر انوارِ خلائی
 اعظم کرن زیارت حق دی جنہاں جہاں سُر وُج پائی

سُر بھیاں جے رب سُر جاندا قاری انج قرآن نہ پڑھدے
 تریتلاں تے تجوید اں دے اوہ ویہرے کدی نہ وُردے
 لحن داودی دی مرشنائی نہ ہندی لہندے چڑھدے
 اعظم خواجہ اجمیری دا اسیس دامن مول نہ چھوڑے

بجاں نالوں دشمن بُہتے آئی کس کم ایہ فن کاری
 جس کم آئے ایہ بھڑاتے اتے کس کم سُخن نگاری
 جس کم ایہ سوچاں کہ لیاں اتے کس کم گھریہ زاری
 اعظم سُخوری وچ پئے کے اس کیتی غلطی بھاری

چھڈ دلا کس غم وچ ڈوبیوں ایہہ ریت ازل توں آئی
 خلقت کولوں طمع اجہ دا وہ دا تیری دانائی
 جس دیاں حمد سنائیں اندر توں ساری عمر نگھائی
 اعظم ابد بوبو چھڈ کے کیوں حجات غیراں دل پائی

اجے تینوں دیدار نہ حاصل نہ یار نے مکھ دکھایا
 تینوں یار دی محفل و توں اجے نیس بُاوا ایسا
 دو جگہ مجبُوب نے تینوں اجے اپنا نیس بنایا
 اعظم جے توں عاشق ہنسے کیوں لہجہ اعیب پرایا

جے تیری اس سُخنوری داکتے پے گیا مُل درگا ہے
 بن جاسیں محبوب خُدا داتر جاسیں اک نکا ہے
 فیر نہ رکھیں اس کسے تے نہ دوسیں ایس گنا ہے
 سارے رستے چھڈ کے اعظم پے جاسیں اکو را ہے

میں مردی تے توں نہ مردوں توں موتیوں میں نہ موتی
 لف گئی کرتے سر نہ جھکیا اینویں ضائع وقت گیوی
 سر جھکیا تے دل نہ جھکیا اجے مُشکل حل نہ ہوئی
 اعظم جس دی میں نہ موتی او منہوں وچ درگاہ نہ ڈھوئی

جہ تک خلقت دی نظراں وچ توں او گنہار نہ ہوئیں
 اس رُسوائی دے جنگل وچ توں جہ تک خوار نہ ہوئیں
 جہ تک اپنے دشمن داوی توں خدمت گار نہ ہوئیں
 اعظم عشق دے اس یاؤں توں کدی وی پاہ نہ ہوئیں

چار ولایت دی سرداری جنہوں گھر بیٹھے مل جاو
 کیوں دیکھے اوہ غیراں دتے کتے کیوں جھولی پھیلاو
 اوہ کیوں در در پھرے گواچا جٹہرا سوہنے دے من بھاو
 اعظم اوہنے ہو رکیہہ لینا جنتوں یار دے اون بلاو

ہُن مرنے دا غم نہ مینوں مینوں نویں ملی زندگان
 دُنیا نویں نواں پہنا دانا لے مل گئی نویں جوان
 نواں سرور نویں کیفیت نواں رنگ نویں تابانی
 اعظم میرے سرور مینوں ہُن کر دتا لا فانی

جی چاہے ہُن ایس جہانوں کتے جھل دُور بناواں
 جتھے آوے نہ کوئی جاوے نہ کسے داپے پچھاواں
 لاہ کے سائے گلوں گھا دیں گل عشق دی مالا پاناواں
 شاید ایسے چیلے اعظم میں مرسیا یار مناواں

لا محمد و در لے دی دُست جہ سے وچ کو بہن سمان
 طُور وی ایتھے عرش وی ایتھے ایہہ اندر سب وڈیاں
 وچتے جنت وچتے دوزخ اینویں بھسلیں پئی خدائی
 اعظم سب کج گھر وچ دُٹھ جہاں اندر جھاتی پائی

دل درویش سمنڈ راگ دا کوئی اس دا بھیت نہ آئے
 درواں دے بے انت طوفاناں ایہہ اندر ڈیسے لائے
 لکھاں بھیاں پی کے بیٹھا کئی دوزخ وچ سمانے
 اعظم جے اک چنگ اڈاے سارا علم سٹبل جاوے

میہ دل دی آتش کوں لئی دوزخ اک اُدھاری
 پل وچ ہووے خشک سمنڈ جے میں سٹیاں اک چکیاری
 جھٹ پٹ ساڑواہ کر دیوے کیڑا لائے اس وچ تاری
 جے کر جان پیاری اعظم نہ لاس ڈے ناں یاری

جس نوں رب وویانا ہووے وہا محنت و محنت دل رو
 جس نوں اچیاں کرنا ہووے اوہنوں دی مشقت پور
 جس نوں رکھنا ہووے خال اوہنوں عیب جوئی سکھاو
 عظم اپنے توں چسپگیاں دا اوہنوں نافرمان بناو

کسے خزانے دا اور وارفتہ کھسکد ہمت باجوں
 کوئی کمال نہ سہندا دن رات دی محنت باجوں
 اچا کوئی معتمد نہ ملدا کسے لڑی مشقت باجوں
 اعظم یا دی دید نہیں بندھی کسے خاص بیعت باجوں

صاحب ہمت چہ سمنہ جھٹ لگدے جاندارے
 بے ہمت نوں کھانا سمنہ جھیدے بیٹھا کرے نظارے
 صاحب ہمت ست کنڈاں کر لین اسیر تارے
 اعظم بے ہمت ناکارہ سہا بھدار ہے سہارے

لَبَسَ لِلْأَنْفِ ثَمَنَ سِنَانِ رِبِّيْهِ سَمَّيَا
 بَخْشِشِ دے قابل نہ ہوئیں جے توں خلق کو نہ آیا
 وِج سَمندر دُبیّاں باجوں کوئی موتی نہیں لیا
 اعظم جَبُوحِ دُوار تہ جس پایا مَر کے پایا

جیہڑے ایس اتھاہ خلا وِج اَج دُھونڈن چچے اُڑاں
 اَل سِیّا سے وچوں پاسن اَجے مقصد کئی ہزاراں
 ایہ سب عین مشیت اندر کوئی صورت نہیں اتھار
 اعظم اَجے کروڑاں سودے وِج قدرت مے بازاراں

نِصْل، مریخ، عطارد، زہرہ اَجے دُور نگہ دے جاووں
 مُشترعی، اتے زمین پوٹو کئی کوساں دُور خیالوں
 اَجے کسے نوں خبر نہ کوئی پورسے پنجواں دے حالوں
 اعظم کھن منازل قدرت کدے حل نہ ہندے قالوں

یارب نہ منگی میں دولت تہمتوں نہ لئی زندگانی
 نہ اسباب محسوس نہ ماری نہ دُنیادی سلطان
 کردے روشن قبر مری نوں بُن قصہ سرِ شامانی
 اعظم آدن جاوَن والے ایتھوں پیون جام نورانی

جیہڑا آوے قبر مری تے اوبدی دُور ہوئے بیتابی
 چمن اُمید اوبدے وِچ آوے جھٹ روتی تے شہابی
 اکھاں وِچ رشنائی آوے ہوئے دل دی دُرخرابی
 اعظم ہر بیماری جاوے نالے ملے مَادِ شتابی

قبر مری دے چار چوہیرے لوک پُرھن دُردہزاراں
 ہندی رہے تعریف نبی دی اتے برسنبت اتواراں
 اندر باہر جگمگ ہووے اتے لگیاں رہن بہاراں
 اعظم جے رُب سُن لئے میری اوہا لکھ لکھ شکر گزاراں

سستی مہیوں

نہ وچ نہ مکان مقیت نہ یس وچ اطراف سماواں
 نون مکان دی وسعت کیہہ شے چو داں طبقاں وچ نہ آواں
 کوئی چیز محیط نہ مینوں بے انت بے حد کہہواں
 جس ویلے یس حد وچ آواں اتے اعظم ہمارا خداواں

میرا نور چین صحر وچ مرا نور دیوار تے در وچ
 میرا حسن جبین بصر وچ مری چپ عقیق گہر وچ
 میرا رنگ فضاواں اندر مری طلعت شام وچ
 اعظم مشرق مغرب یکراں نور دے ہر بہر وچ

میرا نور ظہور فلک وچ مرا نور نجوم قمر وچ
 میرا نور زمین زماں وچ مرا نور اشجار ثمر وچ
 میرا نور خلا وچ مرا نور بحار تے برو وچ
 اعظم میرا نور تجسلا دے ہر بستی بہر وچ

کیہا مقام تے کیٹھری منزل بس کدھر تہم اٹھناں
 کیہی شراب تے کیٹھر ساقی بس کتھے ہتھ پھیلاناں
 کیٹھر اصل تے کیہی جُدائی بس کہنوں ڈھونڈن جاناں
 اعظم میں خود کعبہ اپنا میں کتھے سیس نواناں

جس دن واسا قی نے مینوں وحدت اِجام پلایا
 اپنا آپ دُٹھا ہر پاسے کوئی غیسر وجود نہ پایا
 اپنے آپ نوں کیتے سجدے کتے ہو رہے سیس نوا یا
 اعظم نے خانے وچ آکے مینوں پوجا داؤل آیا

جے میں مٹھیاں بولیاں بولاں مینوں واجاں مارن لوکی
 جے میں تلخ حقائق کھولاں مینوں جھٹکارن لوکی
 جے میں جھوٹے سخن اراواں مستحقوں جندری دارن لوکی
 اعظم جے سچ اکھ سناواں مینوں پتھر مارن لوکی

عُمرانِ گُذریاں کر حمد ان محسوس دتا میں نہ ڈٹھا
تھک لئے کر زبردِ عبادت معبود تائیں نہ ڈٹھا
کھس گیا تھک کر رُجھ دے مسخو دتا میں نہ ڈٹھا
اعظم غیب دے پہچنے دوئے موجود تائیں نہ ڈٹھا

بے صورت دیاں سُن سُن قلاں جد طلب قرار نہ پایا
وسن والے وچ خیالاں جد کدی نہ کھو دکھایا
قُرب وصال دیاں تائب نگاہ نے جد وں بہت آن سنایا
اعظم تو رخصتا حقیقت میں وں مجاز دے آیا

ہر شے عدم عدم وچ ہر شے وچ عدم ہر آل و ڈیل
شاید ہر تحریر عدم دی جد وں بیٹو شعل آئی
پہن لباس تعین واجب ہن و کھری جوت جگان
اعظم ایہ عدمیت ہر شے جنوں لائے لے خدائی

وہی محبوبِ رخصتِ مخفی کوئی جانے یاں نہ جانے
کثرتِ اندرِ وحدتِ نفس کہ کوئی ور لای نہ بچا ہے
ہر پہلو توں دکھائی ہیں انیوں پوئیں کی دے
خاطرِ او موہا یہ بچا ہے ہزار ہزار سے پہلے

کہہ اسے شوق ہو گیا اس سوز گدازوں بیچ کے
 کہنے جی اے یہ باری اس عزیز نازوں بیچ کے
 کہنے پائی اے وہ منزل بھلا اس غمازوں بیچ کے
 کہنے کہ ادا وصل ہو گیا اس عشق مجازوں بیچ کے
 عشق سیر

مجھ اس تڑپ جھٹایا مینوں تہ آیا دھیان سستی دا
 مجھ یاراں فرمائش کیتی کراں حال بیان سستی دا
 مجھ دل اُتے اثر پُرا مانسُں صدق ایمان سستی دا
 اعظم تہیں قوم اُٹھائی لگاں درد سنان سستی دا

شہر بھنجور اک بہمن راجہ جہڑا آدم جام بہاؤے
 خوش اقبال تے صاحب سیرت بر دھیا داعم مجھاؤے
 دولت عزت شہرت وار کوئی انت حساب نہ آؤے
 اعظم پر اولاد نہ گھر وچ ایسے غم وچ سکد اجاؤے

جس گھر وچ اولاد نہ کوئی اتھے لھان نوں اُون ویس
 ہوون لکھ سامان خوشی دے نہیں پُتریاں باجھو بہاراں
 دے کے جان خریدن لوک جے وکدے ہون بازاراں
 اعظم نوں سنے رب باجیوں بھادیں کر نیے تہن ہزاراں

راتِ دِنے نِت کرے دعائیں جاوِ کیاں مے دہراں
 اکھ بٹھ اٹھاؤ سارے رُب میریاں سُنے پکاراں
 نیسِ اولاد نصیب جے میسے مکے کس کم باغ بہاراں
 اعظم کمر و سفارش میری رُب کرے ناراض نہ یاراں

شہر بھجوروں چار کوہاں تے اک بیٹھا مڑ دیوانہ
 سین زباناں تے قطب قلندر اُنچ جھلاتے مستانہ
 آدم جامِ گیا در اویدے جا کھولیا سب افسانہ
 اعظم مے مراد جے میری میں جان کراں نذرانہ

جے ہنس آن ڈکھاں ڈتھے مینوں بانہوں کپڑا اٹھانویں
 میں آیاں فریادی بن کے مینوں خیر حضورں پانویں
 چٹیاں داسو کاہت بازراں توں منہ میں نوں گل لانویں
 اعظم دیکھیں پیارے نوں مری صورت ول نہ بانویں

اوڑن جوش آیا رحمت نوں سپا چھٹا بر کر مدا
 بچھو لئی پیاس زمین چین دی لگا لٹرن گلاب ارمدا
 آلیا رنگ بہاراں اُتے مُنہ زرد ہوئیا ہر غمدا
 اعظم دُک کے بن گیا موتی اُج اک قطرہ شبنمدا

دن شب قدر حُسن دے امبریں اک دُکّان ستارا
 شہر بھنبھور دی دھرتی چمک پیا ایسا اک لشکارا
 حُسن تے عشق اُلو گھرا ترے اک بھلی تے اک پارا
 اعظم سستی آئی جگ تے ہوئیا فضل خدا ابی را

سُکّا باغ ہوئیا پھریریا آئی فیروز بہار چمن تے
 گئی کھدر صبا خوشبوآں رنگ آیا سرو سمن تے
 خیرے کیہہ کہہ لئی کلیاں نوں متھلاں نہ دین بن تے
 اعظم لئی تحریاں پڑھیاں اُج چھٹاں دوا من تے

چھتے رنگارنگ شکونے بھری نال مرادں جھولی
 لایا آن نسیم نے ڈیر اچھل کھیسٹن لگتے بولی
 بس پتے غنچے نیچیاں شاخاں اتے کلیں وی اکھ کھولی
 اعظم پرت آئی ہر رونق پوری ہوئی سفیدی بولی

عمر دیاں سستیاں سدھراں نے آج فیر لی انگڑائی
 عشق دیاں بے نور اکھیاں نوں آج فیر مل بینائی
 اجڑے ہوئے محلاں اندر آج فیہر و جی شہنائی
 اعظم خوشیاں دی شہزادی خود دین مبارک آئی

برنگ دے پھلاں دیاں سیجاں آج جھڑجھڑ بن گئیں
 شرم جیا دیاں نازک بُتیاں آج کھٹکھٹ رہ گئیں
 راگ تے رنگ تے خوشیاں والیاں آج محلاں جم گئیں
 اعظم لطف سخاوت والیاں آج ندیاں دُب گئیں

گھر گھر دے وچ شادیاں چیاں گھر گھر تے شہانے
 میخواراں لئی قدم قدم تے جوہں کھل جاوَن میخانے
 اچھاں وچ خوشیاں دا چا ن ا تے سہتاں وچ پیانے
 اعظم ایہہ شراب محبت لوک پی پی ہون دیوانے

اَل دُن اُٹھیاں ساجھ سوئے کچھ صاحب علم بُوائے
 سخت باریک دماغاں والے کچھ اہل نجوم منٹائے
 جوتش رمل جفر دے ماہر آرا در دجھائے
 اعظم ایس غریب سستی دے سُن سمجھ بُے دِن آئے

کھول خزانیاں دے دروازے آکھے جو منٹولے جاوے
 ایس مے دل دے کڑے دی قیمت دِ حال سَاوے
 کتنی عمر ہوسی اس ٹھیل دی ذرا خوب حساب لُٹاوے
 اعظم ایہہ مقسوم سستی دا ذرا مینوں دی سمجھاوے

دیکھ زمین تے چن اسمانی او بیٹھے کھول کتاباں
 کدی تلاوت کرن قمر دی کدی کرن شمار شہاں
 اندرون شماں تیک نہ بکھے جیوں ڈبے وچ حساباں
 اعظم دستن تے کیہہ دستن ستی دیکھی وچ غداں

اک دوجے ول دیکھیں سائے کجھ مونیوں نہ فرہادے
 سارے جابل سرسٹ بیٹھے کجھ ڈردے کجھ شرابے
 اوٹ گئے ہنرداں دے طوطے منہ پیدے ہو ہو جانے
 اعظم سخت ہوئے درمانہ کجھ پیہے تے نہ کھانے

اپنی لائی ہوئی ال وچ لکے آپے بھجن سارے
 وسدا شہر اجاڑن لکے ایہہ جابل غربت مارے
 علم نجوم آیا ہتھ بھکتیاں کدی راج نہ کھان چارے
 اعظم ڈوبن خلقت تائیں خود پھیرے رہن کنارے

بندیاں نال جھلا کیہہ رشتہ ایہناں تاریاں بے خبراں دا
 کیہہ تقدیر دے نال تعلق ایہناں ٹونکیاں بے عقلان دا
 دس کاغذ دیاں ایہہ تصویراں کہ کرن علاج غماں دا
 اعظم ہتھ دیاں ایہہ تختہ اں کہ دسیاں اداں دا

اسماں دیاں خبراں دیندے جہناں خبر نہ اپنے گھڑی
 سب نون بخش مال خوانے خود بھیکھ منگن دردِ دی
 بل بل پڑھن قرآن زبانوں اتے دل وچ خوش زردی
 اعظم ایہناں بے عملوں دی کہ اثر نصیحت کردی

جہل اندھیر غضب گمراہی اک بربر تے ویران
 علم ہدایت طلعتِ رحمت اک سدِ اہبار جوانی
 عملوں باجھ توقیر نہ حاصل تے نہ حاصل دیدِ ربانی
 اعظم علم دی دولت باجھوں ہر شخص کدوائی

عشق بنان ہر علم جہالت اتے عنترق جہان کریندا
سوچ بن جیوں توں اکتیاں دانیں رستہ کوئی دھیندا
سوزِ بناں ہر ساز نکار بجاویں ڈونگھے راکھ ایسا
اعظم جے دس بُندا میرے ہیں ساڈا کتاباں دیندا

سدا کے فیر بخومی ساڈے خود شہزادے فرمایا
دیہو جواب سوال مرے داد تو کیہہ کُجھ نظریں آیا
جیوں جیوں دیر اٹھاؤ سارے میرے پوئے دم سوایا
اعظم اکھ معصوم سستی دی آج رھیں لاج خدایا

جھکدیاں جھکدیاں ڈردیاں ڈردیاں سہرے کے نیویں ساڈے
آکھن رب دیاں لکھیاں اگے بھلا کون کوئی دم مارے
ڈھچک ال سمنہ راکھ دا جہدھے نظریہ اُون کھارے
اعظم سستی سستی دی دیکھی اُس دوزخ دے دچکارے

سستی جدوں جوانی چڑھسی ایہہ عشق کسے نال کرسی
عزت آن گمان و نجیسی اتے غم کھاسی دُکھ جرسی
سارے جگ دے طعنے سُنسی اتے قولوں مُول نہ جرسی
اعظم وچ تھلاں دے سُرسی اتے موت کوہوں نہ دُرسی

ہو بہوش دُکا شہزادہ سُن تختوں آن زینے
سُکھیا جگر ہو تیا دل کھال اک بھڑک پئی وچ سینے
اک پل وچ پتھر اگیں اکھیں لے موئے اُون پسینے
اعظم ایہہ طوفان تداوے جدوں دُبنے ہون سفینے

ہوش آن تے کھولیاں اکھیں دیکھے بڑ بڑ چوہیرے
اکھیں پیر بدن تے لرزہ اتے دل وچ درد کھنیرے
کل جس گھر خوشیاں اپانن آج ہو گئے ٹھپ ہنیرے
اعظم عیش آرام دے خانے آج غماں نے لالے دیرے

اُٹھیا قہر غضب اُجھ پادڑی آن تے غیرت والا
اکھے نکھ اولاد پیا ری کرے کون قبول نکھ
نکلی دلوں محبت پیری اتے سخت ہو یاد دل کا
اعظم نکھ اولاد نہ ہی نہیں سہتیں قتل سوہارا

رات پئی تے اُٹھ شہزادے کچھ محرم راز بڑے
لہے کر کوئی صورت ایسی مینوں ستی نظر نہ سے
ہوش حوس چہ ہو سخت لگے اپنے بہن پرانے
اعظم قتل معصوم نہ چنکا ایہیوں روٹریو دیانے

لے سیسے ہُن رب حوالے تینوں حمیدیاں پئے دھچوڑ
کون وساے اُجڑیاں جھوکاں کہ اُٹھے ہوئے دل جوڑ
کون بلائے دھچٹے گیاں نوں کہہ عقل دے مان بڑے
اعظم ہونی ہو کے رہی بھلا کون قضا نوں ہوئے

سُن کے اک وزیر نے ادبوں شاہ اگے عرض گزاری
 بے پرواہی دی چسکی وچ کیوں لگا این پیہن وچاری
 کیوں برباد کریں گھر اپنا پیہہ دوش اس اوں نہاری
 اعظم عظم نہ بجاوے رب نوں فیرواں اولاد پیاری

رائی اثر نہ ہوئی دل تے آکا ر گیر ہو اے
 آکھے اک صند وق بناؤ جہنوں دُنیا دکھن آے
 صندل دا صند وق بنایا وچ لعل جواہر لگائے
 اعظم سونے دے پھل بوٹے بڑی محنت ناں بنائے

کڑیاں نال زنجیر سستی نوں آتے وچ صند وق لٹایا
 ساری حال حقیقت لکھ کے اوہدے گل تعویذ اک پایا
 جگ وچ اوہدے درد دی کھڑا جہد سا تھ نہ دیوے سایا
 اعظم وچ دریا بے دریاں جا بھتیں آپ رہا

ہر پاسے طوفان غضب دا اتے دریا ٹھاٹھاں مارے
 چڑھیاں تہر غضب دیاں چھڑاں نہ نظریں اون کناں
 گھمن بھیند جیہ جو فیرے سستی آن پھسی وچکائے
 اعظم اوہدی بانھ رب پھڑدا جہد ٹٹ جان سبہائے

شہروں دوتین دریا دے اک دھوبی مرد خدا
 ادھکھڑے نام محمد اتے پتلا شرم جیاد
 کیہہ دیکھتے کجھ رُہڑا اوے جہدی حدوں چپ نیا
 اعظم کدی دُورے وچ دل دے کدی تھن دے اراد

اوٹک ٹٹ مہارند اتے آج دریائے وڑیا
 پچڑ لیا صنہ وق سُہری جہڑا لعل جواہر پڑیا
 سکھیاں آج قسمت جاگیاں آج نصیب ٹپڑیا
 اعظم ادہ ایہہ بھیہ نہ جانے اوہدے بچہ خدا نے پھڑیا

خوشیاں غمیاں رُل ل آئیں اُنہیں نہ دے نہ ہتے
 چھگتی یاس اُمید دی بدل جہری نہ کھٹے نہ دتے
 ڈونٹھیاں دہناں دے وچ ڈُبیا کُجھ نہ بولے نہ دتے
 اعظم مارے کہی کلاوہ کہی دیکھ صندوق نوں تے

تھوڑی دیر رہی ایہہ حالت صندوق اخیر کھلایا
 کیہہ دیکھے صندوق دے وچوں لشکارا باہر آیا
 چاندی دی معصوم گدی نے اُکھوٹھا مُن وچ پایا
 اعظم ادھنوں کہرا ڈوبے جہدے سرتے ربُ اسایا

دہندیاں سار ڈکّا وچ سجدے اتے ہوش ٹھکانے آئی
 اکھے لکھ لکھ شکر خدا دا جتنے ایہہ رحمت فرمائی
 ہو گیا مالِ مالِ دِماں وچ پیسی آئدھ گوانڈ دُہائی
 اعظم جگیاں دے دسیناں آج لئی خرید خدائی

ساری عمر اکٹ کر ن عبادت تے مقصد تہ نہ آوے
 اکناں سُتیاں دے دوائے آخو رحمت کھڑا دے
 اکناں کئی دریاں دیاں تاہنگاں اتے یار نہ جھاتی پاوے
 اعظم اکناں نوں گھریٹھے سوہن آپے آگل لاوے

ستی دی تفریح دی خاطر اک سوہن باغ نوایا
 ہر پھل تے ہر پھل دا بوٹا اُس باغ دے وچ لگوایا
 پانی دانگ رُٹھائی دولت اک محل تیار کرایا
 اعظم ہر اپنا بیگانہ آج دین مُبارک آیا

کئی خادم کئی نوکر چاکر کئی خدمت گار کھائے
 محلاں دے وچ اندر باہر کئی جھاڑ فانوس سجائے
 بے قیمت قالین ایرانوں چاہیج نفیر منگوائے
 اعظم سوتے بخت دھوبی دے آج سستی آن جگائے

چھتے قہر غضب دیاں لوداں او تھے قص کرن لج سائے
 جس دھرتی تے کاگ نہ بولے او تھے قمریاں شورچائے
 چھتے بلے نہ تیل دادیوا او تھے کئی سورج چڑھ آئے
 اعظم واہ واہ قدم سستی دا جس بھکھے آن رجائے

پندرہ سال پہلی وچ نازاں آپیگھ جیٹھی اسمانی
 عیسیٰ علی کر دی آئی آج مستیاں بھری جوانی
 بھر کے نظر نہ دیکھیا جاوے انج ٹٹ ٹٹ کرے پشانی
 اعظم کرے ادا سلاں نوں آدیکھ تھلاں دی رانی

ہر محل وچ ذکر سستی دا ہر لب تے نام سستی
 جہڑا سنے دلوں بن جاوے اوہ نفر غلام سستی
 سُن سُن صفتاں عاشق بنیا ہر خاص تے عام سستی
 اعظم دیکھ آغاز جوانی آوے یاد انجام سستی

دہندے اسی رہ جان دیکھیں ولے سستی لنگھ جائے جہاں
 زلفاں چوں جھڑن تارے اتنے بجلیاں ڈگن نگاہوں
 کھڑا دعویٰ احسن دانا دہنوں پکڑ لیب اوباہوں
 اعظم کیوں نہ رب اکھواوے جہنوں حسن بے درگاہوں

جانے راہی رہ بھل جادوں جدوں یار شنگار کریندے
 اک ول وچ سو قتنے جاگن جدوں زلفاں یا کھسیندے
 ناز اندازتے عشوے غمزے پتے دل دا خون کریندے
 اعظم نہ چپ کیتیاں راضی تے نہ مونہوں بولن دیندے

دیکھن کارن بوہا تلیا آبرے بڑے شہبازاں
 نہ بیٹھن نہ اڈن جو گے رہیتاں یاد نہ آج ہر پازاں
 معشوقاں نوں بھل گئے نخرے آج دیکھ سستی دیاں نازاں
 اعظم تک محراب ابرو دے کئی لگ پتے پڑھن نمازاں

محبو باں توں صدقے جایتے کیوں بھچّیّں حالِ کسے دا
 اوہ کیوں دیہن جوابِ کسے نوں کیوں سُنبھالِ کسے دا
 کوئی مے مے لکھ داری کیوں کمرن خیالِ کسے دا
 اعظم اوہ کدہتھوں دیندے جہڑے لُٹن مالِ کسے دا

تو بہ تو بہ حُسنِ سستی دا جہتوں ویکھ حیا شرمندہ می
 گورے گورے کھڑے اُتے پنی کالی رُلف سہانہ می
 جے تکیہ می آج ہیر سستی نوں اوہ آپ رانجبا بن جاندی
 اعظم سمجھ کے حُسن دا قبلیہ می خلقتِ سیس نو اندی

چن دی چانسی پھکی لگے جدوں کھ توں نقاب اُٹھا
 سورج دا نگ شعاع حُسن دی جہڑی پُریوں باہر
 اُٹھ اُٹھڑے تے رانج جا پے جو میں محبتِ مخلص جا
 اعظم پلکان نیزے تانے کوئی غیر نہ جھکاتی پاو

زبلی ڈزدی لشک نہ مارے جے اوہ ممتھے تیوڑی پاوے
 کھول دیوے جے دل لُفّاں دے اتے اسی رُھل جاوے
 پھس جاوے جے جان دا پچھی اوہنوں اڈنا یاد نہ آوے
 اعظم قہر دی حُسن جوانی جہدی جھبال نہ جھل جاوے

پھلّاں دی رنگت اڈ جاوے جدوں پیرچمن وچ پاوے
 جتھے جتھے قدم ٹکاوے او تھوں دھرتی لُفّ لُفّ جاوے
 اعظم ایدار وچ سستی تے جہڑا وچ تحسیر نہ آوے
 جہڑا نہ دیکھے اوہ سہے جہڑا دیکھ لوے پچھتاوے

دُوروں دُوروں آون دھوبی اتے منگن ساک سستی دا
 کہن جوان دھیاں گھر مندیاں کر وقصّہ پاک سستی دا
 رشتے داراں بُوہے تلے اتے دل غمناک سستی دا
 اعظم سُن شادی دیاں گلاں ہوئیا سینی چاک سستی دا

کول بٹھا کے ماں پیو چھپیا دجیے توں دی بول زبانوں
 دس کوئی دل دی گل اسانوں کجھ فراطہار بیانوں
 سانوں دُنیا جیون نہ دیندی کوں بچتے ایس طوفانوں
 اعظم اونٹھے ہاں کر لیتے جتھے توں خوش دلوں بجانوں

بھج گئی جان ہوئی ازردہ اُٹھ بیٹھی چپ چپیتے
 ماں پیو اگے بول نہ سکتی انج کھٹا ہودے پیتے
 کوئی درد بیان نہ کیستا آکھے جو بیتے سو بیتے
 اعظم لگ گئی اک ارماناں اکھ کھلتے تے لب سیتے

مڑھدیاں ساری رات گزاری ایہہ دھوبی میں شہزادی
 میں اس گھر اعلیٰ موتی میں لائق نہیں اس جادی
 ایہہ گھٹیا میں اچھے گھر دی کیہہ نسبت شاہ گدادی
 اعظم ایہہ تفریق ازل توں بجانویں سب مخلوق خدا دی

نا امید ہوتے جد دھوبی اوہناں فیہ صلاح بنائی
 شہر بھنجھوڑے والی آگے جاساری گل سنائی
 دھوبی گھر مٹیاں شہزادی جہد می چارے کوٹ دوائی
 اعظم اوہ لائق اس گھرے اوہنوں دیکھ کرو کڑمائی

آدم جام خوشی وچ آکے اک خدمت کار پہنچایا
 آکھے آکھ اُس دھوبی تائیں ایہہ ساک مے من بھایا
 بسی کڈھ تعویذ صنہ وقول ہتھ خدمت کار پھرایا
 اعظم اوہ کیہہ لکھے میرے جہاں متقیں روٹھ گویا

پڑھ تعویذ ہو بیا شہ منہ نالے سینے نال لگاؤ
 آکھے کون مرا آج دردی چہرے وچ پڑے آن ملاؤ
 جاگ پئی فرلفت پیری بن دیکھیاں جبین نہ پاؤ
 اعظم گڈر گیا جد ویلا ہن روئیاں مجھے ہتھ آؤ

ماں بیو نوں اولادوں ودھ کے بھلا کھڑی چیز پیاری
 فیر پیغام پہنچایا ماں نے مینوں مکھ دکھا اک وای
 دھیے مُعاف کریں تقصیراں تہیتوں میں صدقے بلہاری
 اعظم صاف جواب دتو سو بُن کس محم ایہہ غم خواری

شہر بھنبھور سوداگر زادہ جہدے فن دیاں جگت دُبا یاں
 غزنی نام مصو بھارا ادھنوں دیاں رب دُبا یاں
 باغ اپنے وچ سوہنیاں سوہنیاں تصویراں خوب سجایاں
 سستی نال سہیلیاں اعظم اُس باغ نوں دیکھیں آئیاں

نظر پئی تصویراں اُتے ڈٹھئی اک تصویر نرال
 خوش صورت خوش قامت سوہنا اُتے شکل شہزادیاں والی
 لمبی اٹھ چوڑی پیشانی ہر نقش برائیموں خالی
 اعظم تیر لگا وچ سینے اڈ گئی جیہک دی لالی

ہو بے چین مصورتائیں لگی بچھتن وچ حیرانی
دس ایہہ کوئی آدم زادہ یا ایہہ کوئی چین آسمانی
کیہڑے ملک دا ایہہ شہزادہ ایہہ ادستو پتہ نشانی
اعظم چین حرام مے تے جے نہ ملیا دل واجبانی

لگا کہن مصور ہنس کے ایہہ ہوت علی دا جایا
جہڑا کیچ ولایت دا والی اتے پنوں نام رکھیا
لوکی کرن زیارت آوندے رب حُسن عطا فرمایا
اعظم سُن کے مُڑ گھرائی دل ڈاھڑا قابو آیا

آج جوانی دی اکھ اُٹھڑی آ لگی لیہن انگڑائیاں
لگیاں نظن ہواں دل چوں لگی کرن محسوس جدائیاں
لگی رہن اُداس ہمیشہ پٹاں غم دیاں مہر تے چائیاں
اعظم ہارِ شکارِ صفائیاں سب عشق نے آن بھلایاں

درداں دا طوفان دے وچ اتے اتھر وچ نگاہاں
 ماں پیو کولوں دکھری بہہ بہہ نت رووے اُجھے ساہاں
 رات پوے تے اوڈیاں چُک چُک دیکھے یاں پندیاں یاں
 اعظم ہننے اڈیکن لگ پئی سسی کر کر لیاں باہاں

سبھاں عشق داروگ اوڑا رب کسے دس شین پاوے
 مران آسان نہ جیوان سوکھا بیری ادھ وچکار ڈباوے
 تاجوراں توں تخت چھڑاوے سب مان گمان وچاوے
 اعظم ایہہ اوہ موت فرشتہ نہ جان لیاں بن جاوے

جس دے نال اساں نیوں لایا اوہ سکھیا مئی نہ غمخواری
 عجز نیاز متبول نیس کردا اتے نہ کردا دلداری
 بے پرواہیاں دے وچ رہنہ الکھ کریتے کرپڑاری
 اعظم دے گئی عمر دارونا کسے ان ڈٹھے دی یاری

سبھی اک تدبیر سستی نوں رل سب سہیلیاں جاؤ
 باپ والے تین دے اُتے چا چپنگی اک بھاؤ
 جہڑا رہی کُدرے او تھوں اوہنوں پس مہے لے آؤ
 اعظم جے کوئی حکم نہ منے اتے مینوں فیہ بلاؤ

پورا سال گزاریا اینویں نہ دل دمقصہ پایا
 کئی لکھ نقشہ گُذریا نظروں پر کوئی نہ من وچ بھایا
 اپنے دلبر ورکا سوہنا کوئی ہو نطشہ نہ آیا
 اعظم اوہ کہ غیر نوں تیکدے جہاں اک داؤد پکایا

اک دن یکجی شہر دے وتوں اٹھ دس سوداگر آئے
 پہنچے آن تین دے اُتے پہرے یاراں پکڑ بیٹھے
 پُنییا جہ پیغام سستی نوں اُس لے قدم اٹھاتے
 اعظم دیکھد بوجھاں بولی میرے یار دے دیوں آئے

لے کے نال او بنناں گھر آئی آکھے کون کوئی کتھ آئیو
 میں جند واری ہوت پُئل توں کوئی اوبدی خبر نہ لایو
 جوڑے ہتھ آکھے مڑ جایو اتے ہرگز دیر نہ لایو
 اعظم نال پُئل لے آؤ تہ اپنی جان چھڑایو

ہو حیران گئے سوداگر اتے سبھ گئے گل سائے
 کون لیا مے نال پُئل نوں وچ سوچاں تے چپاے
 ہوت علی دی شان اچیری کھڑا پہنچے اوس دوائے
 اعظم ڈریے بے پرواہیوں او تھے کون بھلا دھائے

دوسرا اٹھے کروانی سستی آگے عرض لاری
 سانوں دیہو بازارن چھیتی نالے اوٹھاں دی سوار
 رکھ کچا دے شتر سواران کیتی یکچم وال تبار
 اعظم اکھیو یار مرے نوں تنیوں سدھی دیں باری

عرض کیتی آہوت دے اگے طے کر کے راہ دُر اڑی
 کہن بھنبھو دی اک شہزادی کیتی قید اس قوم ساڈی
 ریشم وانگ ملائم زبانوں اتے اندرون دل دی ڈاڈی
 اعظم بھیجو نال پُئل نوں تہ چھٹ دی جان اسادی

فکر لگا دل ہوت علی دے ایہ سُن کے رام کہانی
 کیوں گھٹلاں نال پُئل نوں ہو دے مُشکل کوں آسانی
 محلوں باہر اس قدم نہ رکھیا کیوں گھٹلاں جُہ بیگانی
 اعظم ایہ معصوم شہزادہ متے لگے داغ جوانی

ایہہ گل سُن کے ماں پُئل دی ڈُبئی ڈاڈی وُج حیرانی
 ایہہ میرے بچے بن چھین نہ پاوے اتے ہیں ایہہ دی دوانی
 میرا باغ اُجاڑن آکے لیتے کتھوں ایہہ ظالم بُروانی
 اعظم کدی وس نہ پھوواں ایہہ کے نال مری نہ مانی

ماواں دے دل نرم کُلا بوں کہ کرنِ مستبُول جُدائی
 کر دیوں قُربانِ خُدا نے کرینِ مستبُول کُدائی
 پُتراں دا ہر عیب چھپاؤن نہ سُنن کہے بُریائی
 اعظم اوہ محروم مُرادوں جہاں ماں دی تدر نہ پائی

ماں ور کا غم خوار نہ کوئی جانے کون حقیقت ماں دی
 کسے ولایتوں کسے بازاروں نیں لہجہ شفیقت ماں دی
 جس دے پلے عمل نہ کوئی نت دیکھے صورت ماں دی
 اعظم لکھ حجاز توں افسان اُک واری زیارت ماں دی

سارے فرض فریضیاں نالوں اُچا فرضِ محبت ماں دی
 ایہہ ویلا مڑ بستہ نیں اونا رہیں وچ اطاعت ماں دی
 ماں دی قدر اویس پھاتی جہنہ سمجھی عظمت ماں دی
 اعظم نیں اصحابِ نبیا جہڑا چھڈ کے خدمت ماں دی

نا اُمید ہوئے گل سُن کے آئے کول پُسل مِروانی
 کہندے دِچ بھنبھو شہزادی جیڑی شکوں ماہ کُنغانی
 رووے لے لے نام پُسل دا کوئی ہو نہ یاد کہانی
 اعظم اُٹھ چل ناں اساڈے اوہدی خطے دِچ زہد کانی

جہڑا پیار دی اکھ ناں دیکھے اوہدی آپے بانہہ پچھ لینے
 کہی نہ اوں توں نظر چرایے کہی دُور نہ اوں توں رہیے
 ہر دم اوسے دے گُن گایتے ہر ناز نزالت سہیے
 اعظم صدیاں دِچ نیسں لہجہ اجنبوں دِل دا محرم کہیے

سُن بے چین ہو یا شہزادہ اوہناں کڑناں دیاں گلاں
 اند عشق طوفان اُٹھیا کہ تھتیاں رہن اچھلاں
 پانی ناں ہو یاں پُر اکھیاں اتے سینے دے دِچ سلاں
 اعظم کھڑا ویلا ہووے دَر جا بھنساں دالاں

کیتی راتوار تیار ی نے کے نال شتر سواراں
ہو یا شہر بھنبھوڑ روانہ چھٹ بھین بھراواں یاراں
بھل گیا شہر بھنبھوڑ دے چا وچ کیچم دیاں باغ بہاراں
اعظم صبح ہوئی جا پھینچے وچ دلبسے بازاراں

جا اترے وچ باغ سستی دے چھٹ دتے شتر دارا
پل وچ چا ویراں کیتو نے جہڑا باغ جہاں نوں نیرا
پہریدار سستی ول دوڑے اوکھ بھوچاں کارا
اعظم دیہو سزا ایہناں نوں محروم دا ان تارا

ستی سوچے کون بلوچی جہی میٹھوں شان اچیری
کھڑا وہ شہزادہ جس دی میٹھوں عزت آن ودھیری
کتے ایہناں وچ او نہ ہوئے جہنے لٹ لئی وںیری
اعظم بابھ پُسل نیں کوئی جہنے کیتی ایڈ دیری

لے کے مال سہیلیاں سستی جسے باغ اپنے دل آئی
 نہ اوہ چمک جلال چمن تے اتے نہ اوہ حسرت جفا
 دیکھ اجاڑ ہوئی افسردہ اتے رونی شکل بنائی
 اعظم پیاسی دیہ پُسل دی فریج اپنی دل آئی

راتاں دا بنگراتیاں مارا وچ باغ بیٹوں جد آسیا
 دُک پیا آکے میج سستی تے آنی سندر غلبہ پایا
 کیہہ دیکھے کوئی ملک نورانی جہد اچتوں حسن سوایا
 اعظم لکھ لکھ شکر خدا دا جتنے وچھڑیا یا ر بلا یا

سستی دیکھ ہوئی دیوانی ستیاں وچ جیہڑی کھیاں
 کدی رکھے سر قد ماں اُتے چمے کدی سپیاں دیاں تیاں
 روون لپٹے دُکھ سودایاں کدی مٹے دُکھ جھتیاں
 اعظم مجھ کئی اک حب دی کئی ہور اکاں آبیاں

مَدّت پچھوں مایہی مایہی عفتل نہ ہوش عفتل
جاگ پئے سب درد لے دے ہوئے تازہ زخم پرانے
آئی فیر بہا رحیم وچ مڑوئے نہیں مائے
اعظم جان لبان توں پرتی جسد وں ڈٹھیا رس پرانے

کیڈے اچیاں بختاں والا جسد ادب بھر آجوا
واہ مقدر اس دھرتی دے جتھے قدم محبوب سوا
عاشق جس دی دھوڑ نوں ترسے اوہ آپ پھیرا پو
اعظم کہی شفت نہ منگے جہنوں سو میں پچھن پو

جس نوں یار ملے سب رس کے اوہ دے قبضے وچ کھڑاں
جس نوں حاصل قُرب سجن دا دے قدماں بیٹھ بہاراں
جس دی یار کرے غم خواری اوہنوں حاجت کیہ غم خواراں
اعظم جس تے سوہنا راضی اوہی پیراں توں جندواراں

آتش عشق النجی لائے ہوئیں من عاشق سویا
 ڈردی ڈردی سدی سدی چا شوق دہشتہ ودھیا
 حدوں باہر ہوئی بے چینی سستی باہنوں پر اٹھیا
 اعظم دیکھ نصیب عشق دے جہنوں حسن جفا وں آیا

میاں بہ نظراں ناں نظراں گئے دونوں بن تصویراں
 اٹھ جھمکن نہ بولن مومنوں جویں کا غنہ تے تحریاں
 اک دوجے نوں تیتا زخمی چا اک دوجے دیاں تیراں
 اعظم عشق ہراں اچ کیتے دونوں سینے لیراں لیراں

دل وچ سوچاں سوچے سستی نہیں ناں طوچ رہیں
 ناں سندرے ناںک سجیاں کئی بار شنگار بنیاں
 کچھ دی شہزادی بنساں اتے سو سونا زکریاں
 اعظم ایہہ کیہہ خجہ تتی نوں بہن تہجاں تھلاں وچ دیاں

عاشق منکے دل شمشیرِ فیرِ زہا ہے
 محبوباں کوں بھایاں کہیں ہے
 شے کی جیتی سائے شب تن پہ چاہے
 غمِ مملوکوں پہ خلیقِ بندِ جاوے
 سچا ہے

جہڑی لذت وچ اڈکیاں اوہ جہڑی نئیں صابو

جہڑی مستی یا بھجن وچ اوہ جہڑی نئیں جالبو

وچ جھوکی خوف نراں ڈرگے قبر جالبو

عظیم شہر قیمت اوہ سنیہ جہڑی ابا دابو

مست

ہر اک نونہیں وصل خوندا ایہہ بہتیاں راس نہ آوے
 مجبواں دی خدمت والا کوئی ورلا بھرا اٹھاوے
 سچا عاشق اس بستی وچ کدی ڈر دا پسہ نہ پائے
 اعظم اینویں بے خبری وچ کتے بے ادبی ہو جائے

چھڈ دتا سستی کرواناں اوہناں کر لئی کچھ تیاری
 کہیں پیوں پس ناں اساڈے ہتھ جوڑن کر رزاری
 پیوں نظر اٹھانہ دیکھے جہد مطلب صاف انکاری
 اعظم عاشق دنیا بد لے کد چھڈ والے یار دی یاری

کرواناں جا ہوت علی نون ایہہ ساری کسائی
 ہواندھیہ کیا بہ پاتے پتی چارے کوٹ ڈھائی
 وچ بڑواں دُر کر دئی سن ہوت پیل دی تائی
 عظم عشق تہہ میں چسکن آہوں تلی رسوائی

کیتی شہر بھنجر تیار ی سُن ہو تپنل دیاں بھایاں
 اکھن کون اوہ دھوبن زادی جس پایاں اید جہایاں
 لٹن لئی سہاگ سستی داک ک دوجے تھماں پایاں
 اعظم پنہیچے شہر سستی دے اتے خبراں جاہنچایاں

پنہیچی خبہ پٹوں اٹھنسیا لے ناں بھدواں آیا
 تہ تہ ناں گھے سب دون اتے دل وچ کھوٹ تھایا
 سستی سمجھ بھد اپنل دے وچ خدمت فرق نہ پایا
 اعظم لکھاں نعمتاں چُن کے اُس دسترخوان سجایا

دار و پا بیہوشی والا دتا کر بیہوش دیوانہ
 ادھی رات ہوئی جس ویلے جدوں سوں لیا گل زمانہ
 وچ کچا دے سٹ پٹل نوں اتے ہو گئے پہچ روانہ
 اعظم وسدا شہر سستی داک ج کر چلے ویرانہ

مُلی رات ہوئی سُشنائی جد سستی مُرت سہماں
 نہ کروان نہ اُوٹھ نہ پُتوں نہ اودہ رات والی خوشحال
 ہو بیہوش دلی غش کھا کے جدوں دیکھیا ویہِ نعل
 اعظم کہہ اس نار داجینا جہد اس جاتے سدا والی

کہندی رو کو یار مرے نوں پا چلیا جے اُج و چھوڑے
 پیریں پے پے منٹاں کیتیاں اتے لکھ واری ہتھ جوڑے
 سُجنا نظر آدے اُج دیرا ہو تیا سینہ چھوئے چھوڑے
 اعظم کون اُج دردی میرا جھڑیا ر مرے نوں موڑے

زُلفاں کھول متی سپائی اَل لائی با شنگاران
 اَل اَل کر کے اُجرن لئیاں اُج حُسن دیاں طُزاراں
 رُٹھ گیا کجلا اُدگنی لالی اتے ہو گیا حانِ مہاراں
 اعظم نیناں دے دریاؤں لگا پانی رملن پیاراں

لگدیاں سار وچھوڑے پے گئے آؤ کھسٹی دی زاری
 ہوت پیل دی شکل نہ بچھے کتھے جاوے دریاں ماری
 دل دیاں سدھراں دل وچ رہیاں ڈٹھیاں نہ جانندی واری
 اعظم اک پل غافل ہوئی رونا پے گیا عمراں ساری

لک گئی اکھتے اکھ نہ لگی اکھ ماہی باجھ نہ جڑ دی
 وُردی ماری سہی نہ کردی رہے اپنے آپ چڑھسی
 بٹ بٹ تھک دی بول نہ سندی جاوے بحرِ غماں وچ رھسی
 اعظم جگ دے طعنے سُندی پریار و توں نہ مڑ دی

جہناں دی اکھ ٹر گئی بھسے اوہ پھیر دے وانگ سدھاریاں
 نہ اوہ شانِ شولیتِ عالم تے نہ چاہندے اوہ دویاں
 ذکر ماہی وچ رہن ہمیشہ نہ ت بھدے اوہ تنہاں
 اعظم نیندِ حرام اوہناں تے جہناں چکیا بھار جڈایاں

عاشق ہو کے سونویں راتیں ایہہ کل نہ تینوں بچہ دی
 دنے کسے دے سہتہ نہ آوے جیہڑی دولت ایتیں بچہ دی
 جیہڑا جاگے اوہو پاوے نیں قیمت وچ ایہہ سب دی
 اعظم جاگ اوہو نوں آوے ہووے جس تے حمت سب دی

سستی سستی تے یار گواچا دیکھس توں وی سون بجاویں
 اک پل دے آرام دی خاطر ساری عمر داروگ نہ لاویں
 جہڑا غافل ہو گیا مویا کتے غافل ہونہ بجاویں
 اعظم ستیاں عمر گزارے ہن جاگ کے یار مناویں

نہ کر بیٹھیں عشق دا دعویٰ جے رٹھنا یقین م بچھو ہاں
 اس درگاہ نہ ہو گیا کوئی سہ دتیاں باہجواں
 دانشمند ہوشیار نہ کوئی کدی دڑیا ایس بُرو ہاں
 اعظم عشق دے راہ اوئے نہ بھیس جاویں اُن سوہاں

بے پرواہی دیکھ پُسل دی سب قول قرا مجھ یوس
 سستی چھڈ کے ہوتیار وانہ پاک ذرہ ترس نہ یوس
 رتیز ہجر دامار کلیجے مینوں درداں دے وسن یوس
 اعظم کیسہ گناہ کر بیٹھی کیوں تھسداں وچ رلا یوس

مُر مڑ کے بو ہے دل دوڑے کتے سوہنا مڑھ آوے
 بخش دیوے تقصیر مری نوں کتے جہات کرم دی پوے
 ترس پوے کتے جے مَن اوہے مے دل دی اُن بجاوے
 اعظم لکھ نیازاں وڈاں جے مایسی کے کُل لاوے

سارے جَب دی بے آرامی اتے بے خوابی نہائی
 درد اُداسی نا اُمید دی اتے بدنامی رُسوائی
 چُپ چُپ رہنا وڈھریاں بہنا تے عشق لیہے بیت سکھائی
 اعظم عُدوار وناوے کئی تری دودن دی اشنائی

کہہہ تقصیر ہوئی مجھو با دس کیوں ساتھوں چت چایا
 نہ کوئی سکھ سینہ اگھتیا تے نہ سَنوں کول بُدایا
 کوئی نہ پیچھے حال اساڈ اتوں جس دادرہوں بھلایا
 اعظم خلق رسی اک پاسے ساتھوں جس گیا ساڈا سیایا

یہہ سی جے ایناں دس جاندون سُن کھڑی رُتے آہیں
 کھڑے سال مُہار مُریس کھڑے چن آچھیا پاسیں
 کھڑی رات گلے آہیں کھڑے وار دیدار کرایس
 اعظم جے نہ مُڑیوں چھیتی کد سَنوں کول بُلاسیں

اوانیسیں تے ایناں دس دے توں رُسیا ہیں کھڑی گھتے
 کیوں توں اوانا جانا چھڑیا عزم پا کے ساڈے پتے
 لکھ لکھ چھٹیاں عاجز ہوئے اساں لکھ سینہ گھتے
 اعظم لوک منا دن عید ایں رسیں رہ گئے کل مٹے

میرا ہو کے غیروں دیکھیں اک وار می کرنیں دیناں
غیراں اگے درواپنے دا اظہار وی کرنیں دیناں
زُلف تری دا ہو کسے نوں دیدار وی کرنیں دیناں
اعظم ہو کسے مال تمیوں میں پیار وی کرنیں دیناں

ماں آکھے جے اوہ تیرا ہندا تمیوں متھیں آپ جہاندا
جے نہ نیچ سمجھد تمیوں تیرے دتوں کیوں حت چاندا
ستی کے ایہہ دوش بھرا نواں جہاں بیہوشی وچ آندا
اعظم جے دچ ہوش دے ہندا امیوں ستی چھڈ نہ جاندا

لالی جینے جان دی بازی اوہ موت کولوں نہ ڈر یا
جیہڑا مٹ گیا یارے رہ وچ اوہ مر کے وی نہ مر یا
جت گیا اوہ جس سی نہ کیتی جیہڑا بول پیا اوہ ہر یا
عشق دے اس دریا وچ اعظم جیہڑا ڈب گیا اوہ ہو تر یا

ماں آکھے انج نہ کر دیتے ایہ پینڈے بُہت اوندے
 دیہن بوج نہ ساتھ کسے دا ایہ بڑے بے فیض نکلے
 عشق کرن یاں اُوٹھ چرون کہ پیسا نہ جاون جھٹے
 اعظم اوہ کہ سنن کسے دی پیسا عشق جہان دے پتے

ستی رو رو آکھے مائے مینوں اینویں لوک ستاون
 میری لئی روز ازل دی مینوں اینویں پیسے سمجھاون
 بے درداں نوں ترس نہ آوے کسے سردی چادر ایہون
 اعظم پیچ نہ دیاں گلیاں مینوں کسے نہ نظر میں آون

سکھیاں دیہن سستی نوں طعنہ نہ توں کیہ گل پالئی مچا ہی
 تینوں سمجھ کے تیج کمی نہ تے اوہ نہ سیا کیچ دار ہی
 اجے تیکر نہ آیا مڑ کے اوہنے چنگی توڑ نہا ہی
 اعظم سسی کون و چاری ایہ تے رب دی بے پروا ہی

جے کوئی کرے شکایت ہوتا سستی روے تے کُراوے
 آکھے نہیں کوئی دوش پیل امری قسمت دے وچ ہاوے
 جمیاں سارنجو میاں دستیا ایہہ چڑھسی عشق کچاوے
 اعظم بھل تے اپنی میری میرے یار داناں کیوں آوے

ماں سمجھاوے محل سُن سیے نتیں ہوت کسے دے سکے
 نہ ایہہ لگیاں توڑنجاو نہ ایہہ قول قرارے پکے
 سستی آکھے ہٹ جامائے مینوں کھان دیہہ تھلے دھکے
 اعظم یار او سے نوں ملدا جیہڑا مرنوں مول نہ جھکے

ماں آکھے نی سچ دس سیے تے دل وچ کیندا ڈیرا
 کیس ظالم ترمی لٹ لئی دُنیا کیس چسین گویا تیرا
 سستی آکھے چپ کر ماتے نہ اوہ ظلم نہ بُیرا
 پچھو لے بھانویں اعظم کولوں اوہ تے خانہ بعبہ میرا

ظلم آکھیں ہوتے پُسل نوں ماتے ایڈا قبر کمانویں
 کریں بے ادبی یار مرے دی کیوں ظلم اہم اٹھانویں
 یس تے مر گئی مرن توں پہوں مینوں موتوں پئی اُنویں
 اعظم ہٹک کے عشق دی راہوں مینوں کافر پئی بنانویں

نا سمجھے انجانے سیے کیوں نکل این شہر بھنبجواں
 کیکہ ہو یا اس مت تری نوں کیوں اٹھ گئی این گورواں
 نہ کھتیاں ایہہ گنڈھاں مویے اُج تیک کسے شہ درواں
 اعظم کسے نوں یار نہ ملیا بن مریوں تے بن گورواں

سستی ماں نوں اکھ ماتے مینوں خوشیاں راس نہ آئیاں
 رَج کے بار نہ دیکھیں دتا مینوں یا پُسل دیاں بھائیاں
 چار دھاڑے رل نہ بیٹھے اتے پے لیاں ایڈیڈایاں
 اعظم غیر دامنہ نہ تگساں میں تے بیچ دے مال دیاں بیاں

ماں بوڑے سستی اٹھ اٹھ دوڑے اتے سہوئے دُٹ کھاوے
رہ گئی یاد نہ مانگ نہ مینڈھی کھوہوے وال مٹی سراپو
جھل گئے سارے ناز نہوے ہُن ہارنکار نہ بھاوے
اعظم کس کم غازے غمزے جے یار گلے نہ لاوے

ہو دلیر سستی فربول مائے عشق چھپ نواں کیویں
جہڑے دوزخ وچ ڈل پتیاں دتھوں جان بچاواں کیویں
عشق وفادے کافراں اند رہیں نام لکھاواں کیویں
اعظم جان گویاں باجوں میں یارنوں پانواں کیویں

جان نہ جان بجاویں محبوبا پس تے لگیاں توڑنجیاں
رہ وچ تیرے رُل کے مرساں پچھپاں نہ قدم پٹیاں
تیرے شہرے ٹھوڑے منگساں تیرے کتیاں پیر چٹیاں
اعظم جان امانت تیری جڈنکس پیش کر لیاں

جاوے والے مڑے آئے دل غرق ہو گیا وچ آہیں
 لگھاں نالوں ہو بیاں کر کے مینوں ول کئے وچ آہیں
 دُنیا توں بیگنیاں کیتا مینوں اوس باسی دیاں تیاہیں
 اعظم وچ اڈیک باسی دی روواں کر رہیاں باہیں

آوے پُتل کیوں دیراں لایاں تیاں مہن دینوں اٹھاں
 یاد تری انجی سینے اندر جوہیں چنگیاری وچ لگھاں
 ہُن کدھ بے مل جاوے مینوں مینوں سانجھنیاں وچ اٹھاں
 اعظم تہیں جیہا بھور نہ کوئی میں وگیاں تنیوں لگھاں

لکھیں والے چپ نہ کر دے بھانویں دیتے لکھ دلا سے
 روون نال ویاں اوہناں واکدی کران متبول نہ ہا سے
 ایس جہان دیاں نظراں توں اوہ رہندے پاسے پاسے
 اعظم نام نمود مسکے وچ کھیاں پھینا سے

دس کھاں ماتے نام خُدا دے نی بہن کیٹرا عیب کھایا
 نہ بہن غیر دی صورت دیکھی تے نہ رب رسول بنجایا
 نہ بہن کیستمان حُسن دا نہ کسے دا دل دکھایا
 اعظم اُو عیب سستی دا اوہنے کعبہ کیچ بنایا

جے یس جاناں یارایاناں نہ نہیں اوہ دے مال نو مدی
 جے جاناں اس توڑ نہیں چڑھنا نہ یس ایناں پیار و ہوندی
 جے جاناں اس کول نیس رہنا منجا بوسہیوں باہر چھوندی
 اعظما ت تے رہی اک پاسے یس ساری عمر نہ سوندی

ستی آکھے سُن نی مائے میں تے بخت سوارن چلی
 تُوں سمجھیں میں پاپ کھایا میں تے فرض نڈارت چلی
 جان مے سرقرض پیل دایں ایہہ فتض اتارن چلی
 اعظم یار نوں نظر نہ کئے اوہدا صدقہ دارن چلی

عزرائیل جے مُہلتِ دتی پرنیساں نال پُسل دے
 سفرِ حُرُوجِ حشرِ قُبُورِ جِیس تے تھیاں نال پُسل دے
 جے قنمتِ وُج ہوئی مے تے یس جیاں نال پُسل دے
 اعظمِ پاپِل جُدانہ ہوساں دینساں نال پُسل دے

کیہہ سی جے اوہ ظالم ہوتی مینوں اپنے نال کھیندے
 گھر وُج وانگ کینزِ رینیدی مینوں خدمتِ کابینہ دے
 اُدھٹاں دی رکھوالی کردی مینوں بھائی لکھنہ دیندے
 اعظمِ بھانویں کیچ نگر دے مستحقوں مکرے پتے منسوب دے

ننگے پیریں تے سہ ننگے گھروں نکل کھل دُکھیاں
 گھد توں شرمِ حیادی چولی اُجِ عشق نے آن اُتاری
 کر کے منہ تھلاں ول سستی آکھے واہ پُسل تری یاری
 اعظمِ کیہہ اک جان سستی دی لکھ جان پُسل توں واری

وقتِ اخیرِی نیڑے ماہی ہُن جھبکے پھیرا پانویں
 جے نہ رلیوں مالِ جوازے مری قبر اُتے آجانویں
 جے ایہہ بھی منظور نہ تینوں مری قبر نوں اک چالانویں
 اعظم ایہہ نشانِ قبر دا اپنی ہتھیں آن مٹانویں

اوڑک توڑ کے ناٹے جگ دے سسی اسپہنجی وچ تھل دے
 دوزخ وانگ تپے تھل مار دجنہوں دیکھ کے دیہ سبھل دے
 ہو گئی حُشک زبان سستی دی لگے اوں پیغامِ اجل دے
 اعظم آکھیں خانِ پُسل نوں ایسے ہاں مہمان اک پل دے

بیٹھاں تتی ریت تھلاں دی اتوں بوقہر دی وگے
 جیتے پوری اکھ نہ اُکھڑے جیتے پیر نہ جھنجے لگے
 جہڑے پاسے دوڑے سستی دتے موت کھوتی لگے
 اعظم درد مٹی بچھاں نہ ہمدی کتے عشق نوں لاج نہ لگے

لبھن لب پئی کھوج پیل دالکی عشق دے چرخن چڑھاوے
دوڑے ڈگتے تے اٹھ سیٹھے روے ریت نوں مارکھاوے
مڑکے دوڑ پوے ساہ لے کے مڑو گئے ٹھوکر کھاوے
اعظم ایہو فکر دے وچ مرے بھار سرں کہہ جاوے

نظر آیا اک کھوج شتر دا اوہنوں مڑم سینے لاوے
فیر اٹھی دوجے دل دوڑی پر دو جانظنہ آوے
فیر مڑی او سے دل آئی اتے ذرا وساء نہ کھاوے
اعظم اک نشان پسند دا کہتے ایہہ وی نہ بکھس جاوے

واہ عشقا ہُن ہو رکیہہ منگیس کیٹھری شے دیواں قربانی
کوئی چیس نہ پتے میرے نہ اپنی نہ بیگانی
تیریاں جھڑپیاں جھیریاں اندر اساں کیتی غرق جوانی
اعظم اوہناں کوں کیہہ رکھیا جہناں دے دلی زندگانی

ناں پوار ایا لی سُنیا او تھے پھرے نصیباں مارا
 کنیں سُنیا اکیس دُٹھا اُس سستی دا ایہہ کارا
 حالت دیکھتے سی دی رُوے ہوئے گاں نہ دُر امارا
 اعظم مت کوئی آفت ہوئے کوئی ہو پوے سر بھارا

سوچے جے ایہہ آدم زاد می کیوں سٹرن تھلاں دُجائی
 جتنے گھاہ نہ چھاں نہ پانی ایہنوں کس ایہہ راہ دکھائی
 شکر دوپہر گھر کیوں نکل کیوں دیندی پھرے دہائی
 اعظم ایہہ کوئی چیز یوئی جہنے اپنی شکل دہائی

پھڑکے کھوج اُوٹھاں دے سی آکھے ایہہ کیہہ غلم بیتیو جے
 کہو تُو ساڈے ہتھ کیہہ آیا میٹھوں کپڑا ویر یو جے
 کے کے یار نوں ہو یو رہی مینوں شتی چھہ یو جے
 اعظم کیہہ تقصیر تتی دی میرا یار وچھوڑ دتو جے

اکھے ڈگ کے کھوج دے اُتے شالا ایہہ ہوتی مڑون
 دوزخ دے وچ سٹرن ہمیشہ کھجھلن تے غم کھاون
 ہو جائے تنگ زہن ایہناں تے ایہہ فیضِ غم کھاون
 اعظم یار دھچھوڑن والے شالا کدی آرام نہ پاون

ذبح ہووے اوہ اوٹھ کمینہ اوہنوں حنجل کھان بلائیاں
 یاں اُس تیر لگے وچ سینے اتے پوس گلے وچ بچائیاں
 مُک جائے امید انا پانی جس کیتیاں اید برائیاں
 اعظم یار مراچک کھڑیا تے پائیاں سخت جڈائیاں

نکل ہواڑ گئی کجھ دل دی منہ کرے وچار وچاری
 توبہ توبہ ایڈ بے ادب مری توبہ لکھ لکھ واری
 کون اُس درگا جسے اُتے میرا یار کرے اسواری
 اعظم کنیں مُعاف خطاواں میری مت دھچھوڑکھاری

ستی مَردیاں ہاڑا کیستامینوں ہرگز نہ کفتونا
مینوں اجے اڈیک کسے دی مری لاش نوں ستھ نہ کونا
جس ویلے میرا آجائے پُنوں مینوں دس ویلے دفنونا
اعظم پان کیچ شہر دا میری قبر اُتے چھڑ کونا

ستی اک وصیت کیتی لو کوئیں تے کرم کماؤ
میت میری نوں اک داری سارے کیچ لے وچ پھراؤ
جتنے ہر کوئی آدے جاوے میسنوں اتھے نہ دفناؤ
اعظم جتنوں گز پُسل دا اس رہ وچ قبر بناؤ

ستی اکھے عزرائیل جانیس آجاویں پل نوں
کیویں کر دیاں جان حوالے کیہہ جانیں تُوں اس گل نوں
جان امانت ہو تپل دی منڈاں دمنٹ بیٹھے کل نوں
اعظم کوئی عذر نہ میسنوں جائے آناں پُسل نوں

ستی عزرائیل نوں آکھے یہیں نہیں خاتی سینوں گھدی
 نہ مینوں ازکاری کوئی نہ میں مُسکر حکم ازل دی
 نہ میں جان دیوان توں ڈردی تے نہ مہلت مُنٹاں پل دی
 اعظم جان دیواں کی بس کچھ پہوں بن آ شکل پُسل دی

دوڑی نخل وچ وانگ سودائیاں ہو یا تن مں چھپے چھاپے
 دُک پنی کھوج چُسل دے اُتے نہ ڈٹھوس فی ادا لے
 شک کئے تنجو رک گیاں آپس لکے آن کہاں تے تالے
 اعظم مک گئے عشق دے پیٹے جند کیتی رب حوالے

کر کے جان حوالے رب دے سستی سجدے کیس نوابا
 آکھے یار دتوں زہ آئی ترا کتو کتو شکر خدا یا
 لے او یا رنج توں اپنی اس اپنا قول نبھایا
 اعظم وعدہ و زازل داس ل پورا کر دھویا

جیوں کئی سجدے فیروز اُٹھی مُڑ نہ بولی نہ چال
 جیہی دُئی نہ بل مُڑ کے تدلیک قریب ایال
 نکل گئے سب وہم اندر دے نہت شکل شہزادیاں وال
 اعظم ویکھ اخیر سستی دا آکھے دُنیا محض خیالی

سمجھ لیا ایہہ دُنیا فانی اک میت دل تے چھائی
 وچ تھلاں منہ موم سستی دی مہتیں اپنے قبر بنائی
 پہن لباس فقیری والا آدھونی اوس رمائی
 اعظم جان غذاں چھٹ کئی اکھ نال خدا دے لائی

اُٹھ دلا کیوں نال ہوئیوں کیوں نیند کھاں وچ بھڑائی
 تیرے ناموں سستی چٹل جہڑی لبھدیاں لبھدیاں مُرئی
 لا کے نال بوچ دے یاری اوہ تے نام جہان تے مکرئی
 اعظم سچے عشق لے رہ وچ جہڑی مُرئی اوہ تے زکری

نہی جان ہو یا تن بکا ا ج بھا ر گئے لکھ سائے
 حزن طال اند وہ اندیشے ا ج پھر ن ا د اس چائے
 دھاپیں آہیں دین، سیا پے سب ہو گئے ا ج نکالے
 اعظم جان عذاب بدن وچ جویں لکھیں وچ انبیاے

دور ہوئے جد فکر اندیشے رہی سس امید نہ کوئی
 ہار لیاں جد سب تدبیراں تدمستخ عشق دی ہوئی
 درمنیں پر و سل نہ منیں جہرا اجڑیا و سیا سوئی
 اعظم و یکھ انجام عشق داسستی بن دیداروں موئی

کیتا جدوں سوال کیاں دس کیڑا ای رب تیرا
 سستی نال ادب اٹھ بیٹھی پہوں دتھوس چارچویرا
 بچھن نئی کچھوں ایو کیہ کڑ دس تساڈا ڈیرا
 اعظم دیہو جواب تتی نوں کتے یار دتھو جے میرا

اُدکے تن تھیں جان دا پنھی جا بیٹھا پُسل دوارے
 اکھ یار پُسل اُٹھ خوابوں تینوں عشق پب لکارے
 توں ایوں ہں بھی چھڑ آیاں گلے روئے یار پیارے
 اعظم چل چھیتی ول تھل دے تینوں سستی و اجاں مارے

اُجھڑوا ہے اُٹھیا عاشق سُن رُوح دی گریہ زاری
 دُکھ دے دھیندے پچھڑ اسواری کیتی وَاں بھنبو تیار
 تازہ قبر دُٹھی اک رہ وچ اتے بیٹیاں ال تِجاری
 اعظم پڑھ کے فاتحہ پچھتے ایہہ کس دی قبر پیاری

اوس کیہا میں نام نہ جاناں کھنوں آئی کون واپری
 پُنوں پُنوں کردی مر گئی کوئی حور پری دُھیاری
 دُکھا ہو بیہوش قبر تے نہ پچھتو کس دُوجی داری
 اعظم فیرے اُج دونوں ہوں ختم کہانی ساری

عاشق وچ شہیدان شامل ایہدے نیڑے موت ہے
جائز پڑھن جنازہ اس دا جیہڑا ملک جاوے مر جاوے
عاشق اتے غل نہ واجب ایہنوں رحمت آپ ہند ہے
اعظم کیہہ اس کفن دی حاجت جہے خالق عیب چھپوے

واہ سبے ترا عشق سلامت تینوں یاد رکھے گی دُنیا
ہرستی بھرنسل اندر ترا ذکر کرے گی دُنیا
جد تک روشن چن ستارے ترا نام جچے گی دُنیا
اعظم محشر تیرا کتری آباد رہے گی دُنیا

عشق داحس اسار دتوئی آج دل دی گٹیا ڈھا کے
عشق دادیو ابال دتوئی آج اپن خون کرا کے
عشق داحسن بھار دتوئی آج اپن حُسن مٹا کے
اعظم رکھ لئی لاج عشق دی توں اپنی جان کوا کے

دہاہ عشقا جس گھر چ آویں اُس گھر دی خاک اُڈاویں
غیرت آن تے شرم حیا داتوں بُرقع آن جلاویں
بڑے بڑے سدا راں کولوں درِ دردی بھیکھنڈاویں
اعظم پھلاں جیسے شہزادے وچ تھل دے مار گواویں

جندِ ریئے عشق نگر نہ جاویں او تھے ریتاں سخت اولیاں
پھلاں ناموں نازک ناراں اس عشق نے کیتیاں جھٹیاں
سوہنی دُبتی وچ جھناں دے کسی دُبت گیاں کھیاں کھلیاں
اعظم سستی کون چاری ایتھے بھل گیاں بھلیاں بھلیاں

اک نوں دُٹھا اک نوں مٹیا کیتا اک ول دھیان سستی
اپنا آپ دُنجا کے عشق دا دیکھو رکھ لیس مان سستی
جان دتی پر جان نہ دتی ہتھوں عشق دی آن سستی
اعظم جگ دے عاشقاں اُتے کیتا بُرا احسان سستی

کیہہ دِستِ کُہرا پُئل اسدا اسانوں کس دی یاد ستے
 کُہرا کُچ اسدا کُعبہ اسان کتھے نین لگائے
 کُہرا چکدا ای بھار بیگانے کُہرا سندا ای دِپرے
 اعظم نام سستی دار کھ کے اسان اپنے دِستے

وحدت دے میں راگ الاپے اس کثرت والے سازوں
 اصل حقیقت نوں چمکایا میں نے کے رنگ مجازوں
 کیہہ اس رمزدی لذت پاوے جیہڑا نامحرم اسانوں
 اعظم بس کر ذکر سستی دا ہُن پھیر سلام نمازوں

جھوٹی رونق اس دُنیا دی ایٹھے جھوٹھ دی کُرم بازارِ
 جھوٹھا حُسن تے جھوٹھا گہنا ایہدی جھوٹھی زینت ساری
 جھوٹا پیار تے جھوٹھی مستی سب جھوٹھے پریم بھاری
 اعظم بس دی ہر گل جھوٹھی کیہہ او س کمین دی یاری

مدح مدح دُجھان حسانِ پاکستان جنابِ محمد اعظمِ چشتی کی تصانیف

غزلِ رُوح

ماشقاںِ رسولِ صلی اللہ علیہ وسلم کیسے سُورسہ مدی کا ایک
ہم تارِ یک دلوں کی شعلِ فارسی اُردو اور پنجابی نعتوں اور غزلوں کا ایک
حسینِ مرقع ہے۔

نگ و بو

تشنگانِ بادۂ الست کے لئے سستریوں کا پیغام، وادی
عشق و محبت کا چراغ، بہت سی پنجابی نعتوں کے اضافے کیساتھ
نیا ایڈیشن چھپ چکا ہے۔

نیرِ اعظم

نعتوں منقبتوں اور غزلوں کا یہ خوبصورت مجموعہ چشتی صاحب کی
شاعرانہ صلاحیتوں کا حامل اور موجودہ دور کے نعت گو یوں میں اعلیٰ
انفرادیت کا آئینہ دار ہے شرعی ادب میں ایک اضافے کی حیثیت رکھتا
ہے۔ آخر میں پنجابی زبان کے مہارنا اور عاشقانہ دوہرے کیفِ مستی
کا ایک لازوال خزانہ ہیں۔

آئینہ درت

سستی اور یزوں کے دلگداز واقعے کی سچی تصویر پنجابی شاعری کا ایک عظیم شہکار
پنجابی ادب کا ایک اہم نقشِ عشق و مستی کا ایک اہم تابو بادل اور مجاہد
حقیقت کا خوبصورت امتزاج ہے۔

دارہ فروغِ حمد و نعت، اکبر روڈ کاچھو پور، لاہور
پشیمانی پبلشرز: گنج بخش روڈ لاہور